

corum. De inuidia, inquit beatus Mattheus Pilatum voluisse dominum dimittere, sciebat enim quoniam per inuidiam irascentem eum. Cupiditatem illorum notam fecit sapietia eodem cap. 2. dicens illorum nomine: Circūveniamus iustum, quoniam inutilis est nobis. Non enim illis adiutor extitit ad marsupia pecunijs explenda. Hæc tria vitia debent fugere magnopere Christiani, qui in pace viso saluatore dimitti cupiūt: malitiam, inuidiam, cupiditatem. Suos enim vult dñs simplices esse sicut colūbas, prudētes vero sicut serpētes ad fugiēda peccata. De ijs, qui malitia pro prudētia vtūtur inquit Apostol⁹ Paulus ad Philip. 3. Eadē vobis scribere nō pigrū, vobis autem necessarium. Videte canes, videte malos operarios, videte cōcisionē. Hæc revera peccata malitia plena sunt, & dolo. Quod etiam repetit ad Thessalo. 2. c. 4. Ne quis supergrediatur, neq; circūveniat in negotio fratrem suū: quoniā vindex est dñs de ijs omnibus. De inuidis scriptū est: Quoniā per inuidiam diaboli mors introiuit in orbē terrarū. Sap. 2. Propter inuidiam (inquit Ecclesia. 45.) insurrexerūt cum Dathan, & Abiron contra Moysē, & nu. 16. cū Chore. Et Ecclesiasticus. 48. de cōtradictibus Heliae ait: Inuidia sua pauci facti sunt. Hoc malum habet præ cæteris peccatis inuidia, & inuidum, & socios eiusdem inuidiæ minuit. De cupiditate illud sufficit beati Apostoli Pauli dicētis ad Timo. 1. c. 6. Radix omnium malorū est cupiditas quā quidā appetētes errauerūt à fide, &

inferuerūt se doloribus multis. Cum Simone igitur spiritu sancto pleno lumē quod nostris patribus reuelatū est per apostolos domini, sequamur. Quo gratia eius perducemur ad ipsum ad dexteram patris sedentē. Cui cum eodem patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorū. Amen.

Tractatus. 59. in beati Luca Euan-
gelium ex capite secundo.

Erant pater eius, & mater eius mirantes super ijs, quæ dicebatur de illo. Et benedixit illis Simō, & dixit ad Mariam matrem eius: Ecce posuit est hic in ruinam, & in resurrectionē multorū in Israel, & in signū, cui cōtradicetur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Mirabatur Ioseph, mirabatur & sacratissima virgo. Dicitur est pater Ioseph eo quod spōsus virginis, sic enī cōstiterunt dici priuigni filij vitrici: quātō magis ille, qui spiritu sancto cōceptus illuserat verē fili⁹, quæ ipsius Ioseph nutritij ei⁹ spōsa erat. Hoc nouerat Euāgelista, qui ipsius dñi incarnationem in principio sui euāgelij mirabiliter scripsit. Patrem etiam, quoniā popul⁹ ipsum patrem domini reputabat, illum nominauit. Beatus homo, qui meruit hoc tāto nomine honorari: virgo vero regia mirabatur eò quod paulatim rōre secreta eius cōceptionis, & natiuitatis videbat augeti. Iā Elisabeth spiritu sancto repleta de hoc locuta palā fuerat, Ioseph verò monitus illā de spiritu sancto genuisse filiū, pastores viderat adorantes,

Ioseph,
quare
Christi
paterno-
minatus
fuerit.

Chr
veri
man
tatio

Conf
tesin
res g
runt
racul

Tria vi-
tia maxi-
me Chri-
stianis fu-
gienda.

Malitia.

Inuidia.

Cupidi-
tas.

res, & audierat quid se vidisse, & audiuisse ab angelorum militia nuntiauisissent, magos stella duce viderat adorantes. Nunc cum senem Simeonem non iam in angulo, sed palam in templo talia loquentem audiret mirabatur. Mirabatur etiam quoniam nouerat a magis dolose Herodem locutum fuisse (numquam adoraturum eum) ut occideret, qui per aliam viam reuersi in regionem suam Herodi nihil renuntiauerunt. Nunc autem cum audisset Simeonem illum verum Deum & hominem & Messiam in publico templo predicantem, merito mirabatur quid Deus vellet de unigenito suo disponere, quid vellet ipse unigenitus vellet cum se ita publice exponeret inhumanitati imo crudelitati seuiantis Herodis. Vtique mirari oportet credentes tanti numinis secretum, quod dum magos per aliam ducit viam in suam patriam, nunc in conspectu omnium illum verum Deum & hominem per os Simeonis in templo palam annuntiat. Reuera in hoc se ostendit Deum dum inter hostes se manifestat, neque absconditur: & dum saluti magorum consulit, & se non vult per illos manifestari, nunc intrepidum in templo quis sit agnoscitur, & adoratur. O rex gentium bone Iesu, quam secure te annuntiat, qui in te confidit siue inter Iudeos, siue inter idolatras, siue in quacunque regione consistat nomen tuum desiderat notum fieri. Qui confidit in te sicut mons Sion non commouebitur in aeternum, qui te notum fecerit in Hierusalem. Fretus in te Dauid Goliath vno lapidis ictu prosternit. Freta in te Iudith ca-

put Holofernis amputat. Confidit in te Hester, & Mardocheo eleuato hostem Aman suspedit. Confidit in te Iosue, & filios Israel in promissionis terram introduxit. Moyses diffidente de petra educere in nomine tuo aquam, defuncto. Solem etiam ipse Iosue stare fecit, ut victoriam de suis hostibus reportaret. Gedeon trecentis hominibus Madianitas prostravit, quorum numerus erat velut arena, quae est in littore maris. Fretus in te Abraham credidit iuxta apostolum in spem contra spem cum iam nonagenarius esset, & filium accepit de sene Sara. Vnde & illa Iudith. c. 6. oratione fusa ad Deum, inquit, cum se ad occisionem Holofernis praepararet: Domine Deus caeli & terrae intueri superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis praesumetes de te: & praesumetes de se, & de sua virtute gloriantes humilias. Intrepidum Apostoli beati nomen domini in totum disseminauerunt orbem. Martyres eius intrepidi, & gaudentes occisi sunt. Nihil est quod trepides, si domino verum deservire statuas: & cum propheta dices: A dextris est mihi dominus ne commouear. Propter hoc letatum est cor meum, & exultauit lingua mea. Spiritu sancto afflatus Simeon praevideit innocetissimi agni, quem matri reddidit virgini, passionem, & Iudeorum praecipue sacerdotum iniquitatem dicens: *Ecce hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum.* Multi increduli, & durae cervicis ruent, multi eorum. scilicet qui credet resurgit in vitam spiritualis veritatem, & in saluationis

Christi
veri Dei
manifestatio.

Confidentes in domino
res gestarum
miraculosas

Intrepidi esse debent Deo
vere inservire
studentes

suæ gloriam. Præcognovit enim in illa
 hora Simeon gentis suæ perditionem,
 & gentium salutem, multorum etiam
 Iudæorum in bonum conuersionem.
 Dolorem virginei cordis in domini pas-
 sione nūtiavit, vt iam puellam septen-
 decim annos natam multo ante predi-
 cendo cautam redderet. O Deipara sa-
 cratissima virgo si tibi nuntiaretur gla-
 dio te perituram, non tam agrè ferres:
 sed cum audis ob passionem vnigeniti
 gladio animam cruciandam mirum in
 modum cruciatis. In tantis degens gau-
 dijs ô innocentissima agna, nūc mox
 in principio tibi extremus cruciatus nū-
 tiatur. De spiritu sancto maximo con-
 cepisti gaudio: peperisti etiam eodem
 te semper gaudio & lætitia comitante.
 Nūc audis cognatam te beatissimam
 prædicantem, nūc pastores angelorum
 lætitiā cantantes: nūc magos adoran-
 tes. Et post canticum huius beati senis,
 quo filium tuū verū lumen gentiū, ve-
 ramq; gloriam Israel pronūtiavit, illū
 maxima persecutione morti tradendū
 audis. Et hoc te viuente, & vidente. Ita
 vt iam non corpus (hoc enim minus
 esset) sed animam tuam gladio configē-
 dam percipias. Cæterum hoc fiet vt re-
 uelentur ex multis cordibus cogitatio-
 nes. Multi enim se Iudæos fatebantur
 & sacerdotes qui potius legis erant præ-
 uaricatores, quam obseruatores: multi,
 qui fideles se simulabant, & nihil crede-
 bant: multi, qui de aduentu Messie lo-
 quebantur, quem nec expectabant, nec
 de illo quicquam cogitabant. Nec de-

sunt temporibus nostris, quibus si lice-
 ret ad libitum viuere, nec peccata sua
 confiterentur, nec ecclesiam ingrederē-
 tur, nec decimas soluerent, sed omnino
 velut pecora, brutissimam ducerent vi-
 tam. Hi sunt, qui nihil sperantes iuxta
 beatum Apostolum Paulum, quinimò
 de omnibus desperantes, se tradiderūt
 immūditæ, omnes in auaritiā: hoc
 est in acquisitionem temporalium, ad
 Eph. 4. Vbi autem Apostolus ait despe-
 rantes, illud accipiendum est: ac si di-
 ceret, nihil sperantes. Qui nihil sperat,
 hic desperat. Bonū est si nostræ animæ
 transfixionem gladio mortis sæpe cogi-
 temus, & nihil tale committamus, quo
 possit non triduo, quemadmodū sacra-
 tissimæ virginis cor, sed perpetuò esse
 transfixa. Consideremus ergo passionē
 nostram, non temporalem, sed cruciatū
 deberi mortalibus criminib; æternum.
 Et satagamus dū tempus habemus, ita
 mores nostros componere, ita actus no-
 stros dirigere, ita bonis operibus inserui-
 re Deo, vt tantū euadere possimus ma-
 lum, gratia ipsius oblata in templo agni
 immaculati. Cui cū patre & spiritu san-
 cto est honor, gloria, & imperiū per om-
 nia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 60. in Euangelium beati

Luca, ex cap. 2.

ET erat Anna prophetissa filia Pha-
 nuel de tribu Asser. Hac processerat
 in diebus multis, & vixerat cum viro suo an-
 nis septem à virginitate sua. Et hac vidua
 usq; ad annos octoginta quatuor, qua non
 disce-

In aua-
ros, & tē
poraliū
cupidos.

Summa
inter gau-
dia Dei-
paræ sum-
ma lætiti-
a & do-
lor prædi-
citur.

Sec
Chr
adu
nob
xim
med
das.

discedebat à templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte, ac die. Et hac ipsa hora superueniens confitebatur domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israel. Testimoniū Annæ describit Euangelista, quam prophetissam nominat, vel eo forte quod prophetauerat domini aduentū appropinquare antequam natus esset, vel ideo quia tūc spiritus sancti instinctu venit in templum, & de illo prophetauit eodem spiritu afflata omnibus, qui expectabant redemptionem Israel. Cum enim tempus aduentus domini appropinquaret, & ex prophetis iam in ianuis esse à bonis viris censeretur, diuulgabatur apud plures Messiam cito venturum. Vnde & Ioan. 4. mulier illa Samaritana plebea dixit domino: Scio quia Messias venit: cum venerit, ille annuntiabit nobis omnia. Secundum illum eius aduentum debemus omnes sic præmeditari, quem admodum illius gentis iij, quorum corda cupiditas, & malitia non occupabat, primum aduentum præmeditabantur. Quod si illum longè adhuc futurū suspicamur, non nos lateat nostrum singulare iudicium quod est hora tempore mortis, omni hora appropinquare, & tanto citius expectandum, quāto videmus vitam velocius transire. Dies mei (ait Iob. c. 7.) velocius transierūt, quā à texete tela succiditur. Hoc nobis assidue meditandū. De iudicio futuro inquit beatus Petrus epistola. 1. c. 3. Vnus dies apud dominū sicut mille anni. Nō tardat dñs promissiones suas. Vtique

non tardat. Itaque mille & quingenti anni, qui sunt à primo eius aduentu, in conspectu domini vna dies est cum dimidia. Nostrum igitur particulare iudicium curandum est: vbi enim nos inuenit noster vltimus dies, ibi nos inueniet mundi nouissimus dies, inquit beatus Augustinus. Et Ecclesiastes cap. 11. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunq; loco ceciderit ibi erit. Ibi erit vnusquisq; in mundi die nouissimo, vbi ceciderit in die suo nouissimo. Hæc foelix vidua, quæ non à templo recedebat, sed singulis diebus mane, & vespere visitabat, meruit eadem hora, qua sacratissima virgo dominum præsentauit in templo, adesse, vt meretur mundi videre redemptorem, & de illo multa dicere omnibus, qui expectabant redemptionem Israel. Non omnibus loquebatur de illo, sed tantum ijs, qui redemptionem Israelis expectabant, qui Messiam cito venturum ex lege, & prophetis cognoscebāt: ijs loquebatur de illo. Non enim margaritas ante porcos, scribas & pharisæos iactabat, ne conculcatis illis eam prædicantem disrumperent. Omni statui, omni ætati se dominus manifestauit, infanti nō dum nato baptiste, iuuenibus pastoribus, senibus Elisabeth, & Zachariæ, Simeoni, & huic (de qua loquimur) Annæ. Virginibus itidem, sacratissimæ primæ matri, Ioanni etiam: matrimonio cōiunctis Elisabeth, & Zachariæ sacerdoti, viduæ Annæ, pauperibus pastoribus, diuitibus magis. Ita vt nulla esset ætas,

Omnia
conditio
nis & æta
tis homin
ibus se
Christus
nascens
manifestauit.

nullus

Secundus
Christi
aduentus
nobis ma
xime præ
meditan
dus.

nullus status, cui dominus in primo aduentu se nō manifestaret. Qui enim ad saluandos omnes veniebat, omnib⁹ voluit conditionibus hominū apparere: attamen ijs tantum qui expectabant eius sacratissimum aduentum, & redemptionem. Hoc obseruauit Anna vidua loquēs de illo omnibus, qui hanc redemptionem optabant. Quod procul dubio factum existimamus, vt omnis status seculi intelligat si cum Dei gratia velit, posse se bene viuere, & saluari, siue sit virgo, quod melius est, siue matrimonio cōiunctus, siue vidua, siue sacerdos, siue laicus, siue pauper, siue rex diues. Omnibus reperimus in Euāgelio conditionibus hominum dominum se manifestasse. Verū tamen omnes ij bonis operibus & fide vitam debebant, quorum virtutes longum postulant tractatum. Sacerdos Zacharias optimæ vitæ & famæ vna cum Elisabet. Atambo enī (vt inquit Euangelista) incedebāt sine querela, & iusti erāt ante Deum. Simeō iustus & timoratus: pastores vigilantes super gregem suum: reges solliciti de apparitione stellæ, quam cum vidissent, cōtinuò iter arripuerūt quærentes dominum. Anna vidua non recedebat de templo obsecrationibus & ieiunijs seruiens Deo nocte atq; die, manè & vespere, scilicet vsquequò fores clauderentur templi. Tales optabat beatus Apostolus Paulus viduas cum. i. ad Timot. 5. discipulū admoneret dicēs: Viduas honora, quæ verè viduæ sunt. Si qua autem vidua filios, aut nepotes habet, discat primum

domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram Deo. Quæ autè verè vidua est, & desolata, speret in Deū, & instet obsecrationibus, & orationibus die ac nocte. Nam quæ in delitijs est, viuens mortua est. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit vnius viri vxor, in operibus bonis testimonium habēs, si filios educauit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patiētibus subministrauit, si omne opus bonum subsecuta est. Hæ profecto viduarum virtutes sunt, hæ reperiuntur in Anna, quæ dominū & videre, & de illo tāta nūtiare meruit. Hanc imitari æquū est omnib⁹ viduis, quæ Christum dominum videre, & perpetuò laudare desiderāt. Quantum autem illi profuerit templi frequentatio, quantum ieiunium, quantum oratio, ipse nobis exponit Euangelista dicens: *Ipsa eadem hora superueniēs, loquebatur de illo omnibus expectantibus redemptionem Israēl.* Visione domini, & sacratissime virginis eius matris frui, & laudem infantis prophetico spiritu cognoscere & prædicare meruit. Præmiserat Euangelista omnes eius virtutes, & in tanta ætate perseveratiam, deinde quomodo dominum cognouerit, & quemadmodū de illo locuta sit substituit. Primo enim virtutibus debemus coruscare, & in ipso vsq; ad decrepitam ætatem perseuerare, deinde visionem domini expectare, & eius laudes referre. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū

Ratio huiusmodi manifestationis.

Viduarū virtutes.

Viduarū vita qualis esse debeat.

perium, per omnia secula seculorum.
Amen.

**Tractatus. 61. in Euangelium beati
Luc. a. ex cap. 2.**

ET ut perfecerunt omnia secundum legem domini: reuersi sunt in Galileam in ciuitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat & confortabatur, plenus sapientia, & gratia Dei erat cum illo. Non prius discessit sacratissima virgo à Hierusalē donec perficeret omnia, quæ secundum legem præcepta erant. In quo nos docet nunquam à templo discedere priusquam perficiamus ea, quæ præcepta sunt nobis: ritè auditis diuini verbi concionatoribus, ritè oblato diuinissimo corporis & sanguinis domini sacrificio, & siquid aliud nobis iniunctum sit, adimpleto. Indecens enim est Christianum recedere antequam omnia ritè perficiantur, & ipse etiam pro sua virili, quæ præcepta sunt, perficiat. Cum autem omnia consummauerit, non vana querat. Quam ob causam per Hieremiam dominus ait. c. 31. Reuertere virgo Israel, reuertere ad ciuitates tuas istas. Vt quequò delictis dissolueris filia vaga? Sic & sponsus sponsam reuocat dicens, Cant. 6. Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, vt intueamur te. Optimum est enim post discessionem à templo reuerti in domū, nec vagari, sed intra cordis cubiculum audita ruminare. Cum discipuli etiam à domino in Iudæam missi essent ad prædicandum, iterum ad eum reuertitur cum læticia dicentes: Domine etiam dæmonia subiiciuntur nobis

in nomine tuo. Quos dominus docuit inter cætera dicens: Verūtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus subiiciuntur vobis: gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Nisi enim reuerteretur, non doceretur. Hoc etiam facere debem⁹ cum à domino corripimur ad ipsummet dominum reuerti necessarium est, ad ipsumq; confugere. Hoc etiam impropertur Israeli quod ad dominum non sit reuersus, Isa. 9. Et populus non est reuersus ad percutientem se, & dominum exercituum non inquisierunt. Cum enim fugere Deum non valeamus, qui vbique præsens est, optimū consilium est ad eum cōfugere. Sic nos docet psalm. 142. Eripe me de inimicis meis domine, ad te confugi: doce me facere voluntatē tuam, quia Deus meus es tu. Qui ad dominum confugit, & ad eū reuertitur, docetur à Deo facere voluntatem eius. Non enim verò nostram sed ipsius domini voluntatem in omnibus debemus implere: hoc qui ad illum confugit, quiq; eū nō fugit, postulat vt doceatur facere. In florem igitur reuertitur, sic enim Nazareth interpretatur. In odorem vnguentorum tuorum (inquit sponsa) curremus. Tota enim dñi vita flos redolens, & vnguentum pretiosissimum fuit. Ibi summa puritas, ibi charitas summa, ibi patientia, & humilitas suprema, ibi ieiunium, oratio incessanter, ibi tantus virtutis odor, quantus dici non potest. In odorem ergo vitæ eius, vnguentorum eius, virtutum videlicet eius curremus. Vtinam incessanter

Reuertit
nos semper
operetur
ad do-
minum.

Quando
nobis a tē
plo disce-
dendum.

Post dis-
cessū a tē
plo non
vana no-
bis qua-
renda.

Vita Chri-
sti flos re-
dolens,
semperq;
durans.

ter

ter curramus, quemadmodum & ipse incessanter omnium virtutum odore mundum repleuit. Tunc enim eum diligemus, eum sequemur, & tunc verè sequimur, eum diligimus. Diligamus igitur, & sequemur: sequamur, vt verè diligere possimus. Odores florum transeunt, & vnguentorum euanescent: odor Christi semper viget dicente Apostolo Paulo. 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus Deo, in ijs qui salui sũt, & in ijs, qui pereunt: alijs quidem odor mortis in mortem, alijs odor vitæ in vitam. Qui enim pereunt, beati apostoli non sequuntur doctrinam, ideo doctrina illa eos accusat, qui cum audissent illum prædicantem non tamen credebant. Ideo odor doctrinæ euangelicæ illis non creditibus mortem minabatur, bonos verò odor Christi in vitam ducebat. *Puer autem crescebat, secundum humanitatem, & confortabatur: plenus sapientia, & gratia Dei erat cum illo.* Sapientia plenus confortabatur, plenus enim fuit sapientia, & omnia cognouit in verbo, quæ sunt in potentia creaturæ, præterita, præsentia & futura. Quod plenus sapientia erat, hoc à diuinitate habebat, quoniam ipse est sapientia patris, & fons ipsius sapientiæ. Humanitas autem hoc habebat à diuinitate, vt in illa tenera ætate sapientia esset plenus. Gratia Dei in illo erat, qui illam excellentissimam gratiam consecutus est à suæ conceptionis initio. vt vnita esset eius sacratissima humanitas ineffabili ipsius diuinitati. Gratiam igitur triplicem consideremus in infantulo Iesu, vi

delicet gratiam suæ humanitati à Deo collatam, qua præ confortibus suis vnxit illum Deus. O gratiã capitis, qua caput est nostrum, & angelorum, quippe qui præ illis nomen excelsum hæreditauerunt gratiam vnionis, qua diuinitati est vnita eius humana natura. Ideo ait Euangelista: *Et gratia Dei erat in illo,* consistebat gratia Dei in illo, non amouebatur, non minuebatur, neque augebatur. Crescere potest gratia in nobis, in Christo verò non crescebat, quoniam omnem gratiam præfatam semper habuit ab ipsa conceptione, singularis. s. personæ, capitis, & vnionis. Iam ad ipsum caput nostrum recurramus, vt possimus gratiæ eius esse participes. Potens utiq; est in nos membra sua illam infundere, & indices augere, bonis etiã operibus promerebimur nos vt augeatur, quousq; ad visionem illius pertingamus, cui eius sacratissima humanitas vnita est. Curramus ergo ô viri Christiani, & indefinenter properemus, clamemus quousq; exaudiamur. Ipse enim est pax nostra, ipse gratia nostra. Nempe de plenitudine eius teste beato Ioanne cap. 1. nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Bonis operibus insistamus, quibus ipsam gratiam promereamur: libenter enim ipse illam largitur bene operantibus, vt fiat ex vtraq; meritum vnum, dum nos gratia eius benè operamur, & dum voluntate nostra ipsa bona opera libere, & voluntariè exequimur. Quatenus dum meritum iustitiæ habemus, illum à nostra voluntate, & eius gratia habeamus.

Ideo

fructus
sunt
per
se
sunt

Sapientia
patris
Christus
filius.

Gratia
triplex in
infante
Iesu.

Gratia
Christi
mirabilis

ob
sunt
lib
omnibus

Gratia
Christi
largitur
bene operantibus.

Gratia
Christi
largitur
bene operantibus.

Idem enim et in iustitie operu suo
ram beatus Apollus Paulus dixit, &
se illam gratia Dei consecutum fuisse
afirmat: Gratia Dei sum id, quod sum.
Et alibi: Reposita est mihi corona iusti-
tie. Sicut enim d. abus manibus labora-
m is, ut cibum capiam is, sic d. as man-
coasilerare fas est, ut vitæ æternæ cibū
consequamur. Gratium videlicet Dei
dexteram dixerim, & nostram liberam
mentē sinistram. Vtrique igitur necessa-
ria est vna ex parte, nostra & altera ex
parte Dei. Tūc enim quod nō potest na-
tura præstare, præstatur gratia, & quod
non compellit gratia, præstabit natura,
gratia eiusdem domini nostri Iesu Chri-
sti, cui cum patre & spiritu sancto est ho-
nor, gloria & imperium per omnia se-
cula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 62. in Euangelium beati*

Luce. 2. ex cap. 2.

ET ibant parentes eius per omnes an-
nos in Hierusalem in solenni die Pas-
che: & cum factus esset annorum duodeci,
ascendentibus illis Hierosolimam secundū
consuetudinem diei festi, consummati in die-
bus cum redirent, remansit puer Iesus in
Hierusalem, & non cognouerunt parentes
eius. Existimantes autem illum esse in comi-
tatu, venerunt iter diei & requirabant eum
inter cognatos, & notos. Et non inuenientes
regressi sunt in Hierusalem requirentes eū.
Et factum est post triduum inuenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum, au-
dientem illos & interrogantem. Stupebant
autem omnes, qui eum audiebāt, super pru-
dentia, & responsis eius. Et videntes admi-

rati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fi-
li quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus &
ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos:
Quid est, quod me querebatis? Nescieba-
tis, quia in ijs que patris mei sunt oportet
me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum,
quid locutus es ad eos. Præceptum legis
est Exodi. 23. dicente Deo Moyse: Ter-
tiū in anno apparebit omne masculinum
tuum coram domino Deo tuo. Idem
repetitur Exod. 34. Tribus temporibus
anni apparebit omne masculinum tuū
in conspectu omni potētis domini Dei
Israel. Tempus in eodē Exodi. cap. 23.
exprimitur, in solennitate azymorum,
& dum primitiæ colliguntur, quod est
tempore Pentecostes, tunc enim primi-
maturefcunt fructus: tertio vero in mē-
se Septembri cum omnes iam segetes,
& reliqui fructus in horreis, & apothe-
cis reconduntur. Præfigurabantur my-
steria Christi, quoniam in Pascha agn⁹
occidendus erat, in Penthecoste spiritus
sanctus super discipulos venturus, &
quod ipse esset congregaturus in eccle-
siam suam omnes credentes. Fœminæ
non tenebantur adesse ijs temporibus
anni, nihilominus aliquæ ad primam
azymorum solēnitatem Paschalem ac-
cedebant propter deuotionem agni im-
molationis, & cæterarum cæremonia-
rum, quæ fiebant in Pascha. Cum legi-
mus per omnes annos, nos promptio-
res debere exhiberi Deo, edocemur, &
non tantum vno illi anno vacare, sed
per totam vitam omnibus vitæ nostræ
annis illius obsequijs mancipari. Con-

Iudeorū
tia solē-
nia tēpo-
ra, quid
mūce
significā-
bant.

fun-

Natura
nostra
cum diu-
na gratia
compar-
atur.

atia
mitti
gitur
e ope-
tibus.

Cōtra hereticospe
regrina-
tione ma-
le sentiē-
tes.

funduntur heretici, qui peregrinationes ad loca sancta nolunt fieri, cū Dei filius, eiusq; sanctissima mater per singulos annos peregrinarentur a Nazareth in Hierusalem milliaria quinquagintaquatuor, quæ more nostræ Lusitanæ conficiunt leucas octodecim. De alijs festiuitatibus non fit mentio, vel quia dispensabatur cum ijs, qui de longinquo erant (prout alijs quibus placet) vel quia si dominus accedebat ad alia, non contigit vnquam in Hierusalem remanere, quemadmodū nunc fecit in solenni die Paschæ. Aetatem domini describit Euangelista, quia annorum erat duodecim, vt inde magis eius sapientia manifesta fieret cū doctores audit, & interrogat in illa puerili ætate, qua incipiūt pueri literis incumbere. Adducendos docemur hoc exēplo pueros in templum, & ibi non otiosos, neque iocandō astare, sed deuote audiētes Dei verbum, & sacrificijs attētos, & circumspectos, dum celebrantur, interesse debere. Sunt etiam illis prima fidei rudimenta tunc tradenda cum iam sunt in ætate, qua possunt inter bonū & malū discernere. Consummationem dierum expectans sacratissima virgo nos admonet non prius à templo exeūdum, neq; prius dies solennes negligere, quousque secundū ecclesiæ sanctæ præceptum omnia ritè compleantur. Consummatifq; diebus. Non enim vna die, sed per vnā celebrat Pascha hebdomadā. Consummatifq; diebus, cum redirent, remansit dominus in Hierusalem. Quis illi cibos, quis hospitium præbue-

rit, non dicit Euangelista. Ideò censendū est ieiunium illum, quemadmodum in deserto dies quadraginta, sic illos tres dies permanisse. Et quia poterat, cum esset Deus, naturā humanā quocūq; vellet hospitari loco, quò sibi p̄ceuit, ijs diebus se contulit. Hoc non cognouerunt parentes eius: Si enim resciuissent, iterum reuerterentur cum ipso in Hierusalem. Non igitur mirētur si qui sunt amici Dei, quibus Deus nō omnia, quæ facturus est præostendit, cum dominus nihil sacratissimæ virgini de hac redixerit. Quod etiā contigit Heliseo. 4. Reg.

Deus nō
omnia re-
uelat, etiā
amicis si-
mis ser-
uis suis.

4. Cum enim mortuus esset filius illius viduæ, apud quam hospitabatur, & illa veniret ad Heliseum, Gezi puero suo illam ad pedes eius prostratam volenti amouere, respōdit: Dimitte illam, quia anima eius in amaritudine est, & dominus cælauit hoc à me. Quid mirum si cælauit prophetam, cum remanens in Hierusalem cælauerit & matrem? Aliquando verò manifestum facit secretū suum amicis suis, quemadmodum & subuersionem illarum nefandarum ciuitatum referauit Abrahæ dicēs, Gen. c. 18. Num cælare potero Abrahā, quæ gesturus sum, cum futurus sit ingentē magnam, ac robustissimam, & benedicendæ sint in illo omnes nationes terræ? Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Quòd Abrahæ reuelat futurum, hoc Heliseo nō manifestat factum, videlicet illius hospitiæ filij mortem. Et (quod maius est) non reuelat Deiparæ matri se velle qua-

Secreta
sua inter-
dum re-
uelat De-
seruis suis.

tuos

Pueri tē-
pla ingre-
di, & de-
uote ad se
deberent
sacris.

Dies san-
cti rite &
perfecta
deuotio-
ne adim-
plendi.

Christi
amiffi
ubi q
rend.

Doari
 22.
 tuor dies Hierosolymis remanere. Ideo
 hæc fieri aduertamus, vt non contriste-
 mur dum dominus nobis, quæ facturus
 est, non reuelauerit: neq; intumescamus
 quasi iam simus de sanctitate securi, si
 aliquando cōtingat nobis eius benepla-
 citum reuelari. Itinere igitur confecto
 diei vnus, cum beatus Ioseph, qui cum
 amicis & cognatis gradiebatur, deuenit
 set in hospitium ad virginem, illa existi-
 mans pueram Iesum cum illo iter fecit
 se, neq; vidēs, percontatur ex eo de pue-
 ro Iesu. Ille admiratus respondit, se pue-
 rum cum illa perrexisse vsq; in illam ho-
 ram existimasse. Igitur quæsito puero,
 nec inuento maxima præoccupauit cor
 virginis interna mœstitia. Neq; dubiū
 quin plurimis effusis lachrymis totam
 se orationi tradiderit, deprecataq; eum
 fuerit, vellet sibi apparere, vel reuelare
 secretum huius absentia. Nūc Deum,
 nunc filium interpellans, noctem illam
 insomnis, & sine cibo traduxerit. Flue-
 bant lachrymæ, ascendebant suspiria.
 Cum autem aurora se ostenderet, cœ-
 pit Deipara inter cognatas & notas de
 illo percontari, cœpit & beatus Ioseph
 inter viros cognatos & notos idem face-
 re, non tamen puer saluator reperiebatur,
 nec quisquam de illo aliquid annū-
 tiabat. Si cui nostrum dominus se cœla-
 re voluerit, non illum inter cognatos, &
 notos quæramus: sed Hierusalem. i. pa-
 cis visionem ascendentes, illum quæra-
 mus, & proculdubio inueniemus. Quod
 sponsa in Canticis bene à sponso docta
 c. 1. ait: Indica mihi vbi pascas, vbi cubes

in meridie, ne vagari incipiam post gre-
 ges sodalium tuorum. Ibi est meridies,
 nesciens occasum. Sanguine propinqui
 nunc temporis magis impedimēto sunt
 quàm profectui. Non inuenitur dominus
 Iesus inter cognatos & notos. Vbi tamē
 pascit in meridie assidue meditationis,
 inuenitur. Inuenitur etiam pascens in-
 ter hlia donec aspiret dies, & inclinētur
 vmbra. Inter generationem castam re-
 peritur, Si illū quis querit, querat inter
 hlia quoad dies est, & vmbra huius vite
 pertransit. Non enim inuenitur domi-
 nus Iesus summa puritate purus, nisi vel
 in meridie, vbi pascit sanctos, vbi sedet
 ad patris dextram, vel in hoc seculo in-
 ter hlia puritatis. In tumultu etiam co-
 mitatus minimè reperitur, vbi iurgia,
 periuria, vbi detractiones, vbi mēdacia,
 falsitas, & cetera vitia abūdant, & insa-
 tiabilis mūdi cupiditas. Reuertuntur in
 Hierusalem querētes eum, vbi inueni-
 tur. Reuertamur & nos in pacis visionē,
 in pacis cū proximis obseruantiam, vt
 possimus dicere cū psalmista psalm. 4.
 In pace in idipsum dormiā, & requies-
 cam. Tūc vera quiescimus cū pacē ha-
 bemus tam internam, quàm externam.
 Beati (inquit dñs) pacifici, quoniam fi-
 lij Dei vocabūtur. Si pax esset inter Chri-
 stianos, cessarēt lites, iurgia, bella, & mū-
 di tumultus sedarētur. De domino nos-
 tro Iesu Christo scriptū est psalmo. 71.
 Orietur in diebus eius iustitia, & abūdan-
 tia pacis. De impijs autē dicit Isai. 48.
 Non est pax impijs, dicit dominus. Hanc
 cœso virtutē sepe repetēdam fore Chri-

Sanguine
 iuncti, no-
 bis ob-
 sunt.

Tumul-
 tu & tre-
 quentiā
 comita-
 tus odit
 Christus

Pax Deo
 grata.

Christus
 amissas
 vbi quæ-
 rendus.

stia-

stianis, quoniam propter pacis defectū multi sunt in dānationis periculo. Vbi enim pax non est, iurgium est, lis, contētio, bellum, & odium intus retinetur in corde. Qui autem odit fratrem suum homicida est, inquit beatus Ioannes prima epistola. c. 3. Itaq; qui non habet pacem, in maximo periculo salutis suae uiuit. Reuertantur igitur quicūq; pacifici non sunt, & pacem sectentur, pacem quærant, pacem obseruent, & in hac vita tranquillitatem cordis consequentur, & in alia, vitam æternam. In templo inuenerunt dominum sedentem in medio doctorum. Ibi docet dominus suos, si deuotè templa frequentent: nō festinanter orātes, & per vnam portam intrantes, mox exitum per aliam facientes: ipsumq; sacrificium corporis & sanguinis domini festinanter celebrari cupientes. Audiāt tales quid faciat dñs in templo. Vtiq; sedet, neq; exire festinat. In medio doctorum sedet sapientia diuina: quoniam nisi illuminētur à Christo, non possunt benè docere doctores populum. Propterea Dauid psal. 118. inquit: Super omnes docētes me intellexi, quia mandata tua quæsiui. Et Isa. c. 2. Venite ascendamus ad montem domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas: quia de Sion exhibit lex, & verbum domini de Hierusalem. Ex Sionis monte Apostoli legem euangelicam prædicare, & diuulgare ceperūt. Vnde Dauid prophetauit psalm. 2. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptū

eius. Audiebat itaq; eos, & respondebat illis doctoribus. Non enim voluit in pueritia docere dñs tanquam ipse esset leuens, & vt doctor alijs tacentibus docere, sed interrogare, & audire. Cæterum mirabantur omnes super prudentia, & responsis eius. Admirata est etiam audiens ipsa Deipara mater, admiratus & Ioseph eius nutritius, quoniam nūquā illum domi fortè huiusmodi audierant de lege responsa dantem, nec aliquem talia doctorem interrogantem. Pientissima virgo mater illo summo desiderio, quo per triduum eum quæsierat, placido vultu, & omni humilitate dixit: *Fili quid fecisti nobis sic? Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* Fuerat pfectò cor virginis gladio doloris percussum. Et tanquam ab illa tribulatione liberum illum aspiceret vnicum Dei filium, tota exhilarata quærit ab eo causam absentia. Existimo reuera hoc quæsisse, vt si fortè propter aliquem defectum suum vel in alendo, vel in reuerendo (quod in eam cadere nunquam potuit) dominū se abscondisse resciret, id in posterū corrigeret. Atq; ita triduo absentem cū quæsiuisset, minimèq; inueniens fortè in corde cogitauit qua nam de causa hoc contigisset. Et ideò ait: *Quid fecisti nobis sic?* Hoc est: Dic nobis quare hoc fecisti, vt si fortè propter defectum erga tuum obsequium aliquid tibi non gratum commisimus, emendemus. Dominus autē quoniam alia ex causa remanserat in Hierusalem, respondit: *Et quid est quod me quærebatis?* Si prima die me in templo

In pace nō viuēs de salute maxime periclitatur.

Pacis eō moda & vtilitates multæ.

Doctor non bene docet nisi à Christo illuminatus.

Str. den. tum iu. uerum inurus.

Qu do rell. rūt. tes. ven. &c.

Igno. tia qu do ex setur.

plo quæsiissetis, utiq; inuenissetis. *Nesci-
 ebatis, quid in ijs quæ patris mei sunt, oportet
 me esse?* Vobis enim, quib; cõceptio
 mea, & natiuitas reuelata est: & quis sit
 finis mei aduentus, (vt. s. populũ saluũ
 faciam à morte & peccatis eius, & Dei
 honorẽ restituã, qui offensus est pecca-
 tis hominũ) dictũ est: & quis sim annũ-
 tiatum per angelũ, filius videlicet Dei,
 in templo patris mei quærẽdus erã, &
 ibi inueniẽdus. *Ipsi non intellexerunt ver-
 bum, quod locutus est eis.* Nõ intellexit vir-
 go beata quid significare vellent his ver-
 bis, bene tamẽ intellexit illa verba, *in ijs
 quæ patris mei sunt oportet me esse.* Bene
 intellexit patrem suũ nũc dicere Deũ,
 quod firmiter credebat. Sed qua ratio-
 ne voluisset in templo tunc remanere,
 & inter doctores sedere, & audire & in-
 terrogare illos, hoc absconditũ erat ab
 eis. Ideo dictum est: Nõ intellexisse ver-
 bum: hoc est sensum huius absentia, &
 causam qua in templo, & quare sic per
 triduum remãssisset. Nec hoc arguit igno-
 rantia: nam ea, quæ audimus etsi intel-
 ligimus, dicimur tamẽ sepe nõ intelli-
 gere, si causam, qua id dicatur, ignora-
 mus. Hæc ignorantia cũ pendeat à volũ-
 tate alterius, neq; est poena, neq; culpa,
 neq; defectus. Rectẽ quidẽ virgo sacra-
 tissima intellexit templum esse domũ
 patris, domum Dei: bene percepit dñm
 hoc dixisse propter coelestem patrem.
 Sed quia nõquã ei antea hoc dixisset,
 quare nũc se voluisset in tẽplo manifes-
 tare, prudẽtiamq; & sapientiã suã: intrin-
 secam huius facti, & horũ verborũ cau-

sam nõ intellexit, quovsq; à dño (si id vo-
 luisset domi reuelare) didicisset. Quũ
 igitur audimus dñm in ijs, quæ sunt ad
 Deũ, vitã expendere, docemur utiq; &
 nos er; obsequijs semp debere insistere.
 Cui cũ patre & spiritu sancto est honor,
 gloria & imperiũ in secula seculorum.
 Amen.

¶ *Tractatus. 63. in Euangelium bea-
 ti Luca ex cap. secundo.*

ET descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis. Et mater eius
 conseruabat omnia verba hæc in corde suo.
 Et Iesus proficiebat sapientiã, & atate, & gra-
 tia apud Deũ & homines. Ne forsã prop-
 ter aliquam causam tẽporalẽ quis existi-
 maret dñm per triduum à cõspectu ma-
 tris abfuisse, sequitur omnis humilitatis
 & obediẽtiæ dñi demõstratio, cũ conti-
 nuò venerit cũ illis Nazareth, & subdit;
 illis esset. Nõ enĩ dñs voluit cõtristare
 virginẽ, sed quia illã cõtristatur; erat in
 triduo mortis, nũc prius exercet, & do-
 cet in triduo absentia in tẽplo. Sicut enĩ
 iuuenis, militiæ ascib; d; doceat arma
 ferre, & in prælio se fortiter habere, vt
 cũ ad virilẽ peruenerit atate, strenuẽ cõ-
 tra hostes dimicantẽ nouerit: sic dñs dolo-
 ri illi maximo, quo afficiẽda erat Deipa-
 ra virgo in triduo mortis suæ, illã nũc
 in hoc triduo assuefieri vult, quo facili;
 illum futurũ tolerare possit: & quæ illũ
 in templo reperit viuũ post trium die-
 rum spatium, eundem etiam viuũ re-
 cipiat, è sepulchro resuscitatũ post eius
 passionis triduum. Docemur utiq; satis
 vt nos in illã mortis horã iã nũc exercea-

Quomodo nõ in-
 tellexerunt par-
 tes Iesu
 verbum, &c.

Ignoran-
 tia quan-
 do excu-
 setur.

Obediẽ-
 tiã Iesu
 erga pa-
 rentes: in
 exemplũ
 nobis.

De mortis hora nobis frequenter cogitandum.

mus. Si enim sæpe de mortuis cogitemus, cū venerit illa hora iā exercitatos nos recipiet. Rationē igitur, quam Deo nostro reddere debem⁹, sæpe cogitantes, breuitatēq; vitæ sedulò meditantes, sciemus obiectionibus demonū respondere, & tot bona opera dū viuimus facere, vt numerū peccatorū nostrorū lōgè excedat. Ita vt refertur bonis operib⁹, & Dei gratia, nō dicatur nobis illud, quod regi Balthasari dictū est Daniel. 5. Inuētus es minus habēs appēsus in statera. Sed potius cū beato Iob. c. 6. dicam⁹: vtinā appēderetur peccata mea, quibus irā merui, & calamitas, quā patior, in statera: quasi arena maris hæc grauior apparet. Staterā crucē dñi appellat ibi. Si appēdatur peccata nra, & multa habuerimus opera bona eiusdē crucis sanguine rubricata, inueniemur plus de bonis habētes, quā de malis. Subdit⁹ dñs erat illis: edocēs exēplo suo cū esset Deus, oēs filios hominū parētib⁹ subesse, ne in illā incurrat sentētiam Prouer. 20. Qui maledicit p̄ri suo, & matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris. Et Ecclesi. 3. Quā male fame est, qui dereliquit patrem? Et est maledict⁹ à Deo, qui exasperat matrem. Quod autē dicit Euāgelista dñm proficere sapiētia, ætate, & gratia apud Deū & homines: ipsam verò Dei parā virginē cōseruare verba hæc omnia in corde suo: edocemur, verba Dei

Verbum Dei in corde seruo nobis volendum.

semper corde retinere, & ea ruminare die, ac nocte. Sicut scriptū est: In corde meo abscondi eloquia tua. psal. 118. Et ps. 119. Et in lege ei⁹ meditabit⁹ die, ac nocte.

De profectu dñi sapientia, ætate, & gratia, si id referamus ad hominum cognitionem, procul dubio sicut ætate crescebat apud homines per annorū à sacratissima sua natiuitate curricula: sic sapientia, & gratia singulari ostēdebatur indies præstantior. Caterum cū dicit apud Deum, secundum beatum Gregorium, quem fermè omnes post eum doctores sequuntur, accipiendū est quod homines glorificabant Deum videntes eius sapientiam & gratiā. Et sic in Dei laudem augebatur, & crescebat eius sapientia & gratia. Vel dicere possumus quod sicut sol in meridie clari⁹ lucet, sic quāto dñs ætate crescebat, tantò lucidius eius sapiētia, & gratia ostēdebat. Quēadmodū enim licet sol eandē semper habeat in se claritatem, & calorē, tamen in meridie ea fortiora experimur, quā in eius ortu: eodē modo dñs quāto ætate crescebat, tantò gratiā, & sapiētiam ostēdebat maiorē apud Deū, qui omnia prospicit, omnia p̄uidet, omnia nouit: & apud homines, quib⁹ hæc in principio ort⁹ eius ignota erāt. Possum⁹ etiā aliter hūc locū fulcire, videlicet quod sapiētia p̄ficiēbat, notitia. s. experimētali. De qua beat⁹ Apostol⁹ Paul⁹ ad Heb. 5. ait: Et quidē cum esset fili⁹ Dei, didicit exijs, quæ passus est, obedientiam. Gratia etiā non habituali, quæ nūquam incrementum accepit: quoniā totā habuit, quā habiturus erat ab initio sacratissimæ incarnationis suæ: sed in effectu, quoniā nobis merebat⁹, & sibi meruit per passionē resurrectionis gloriam, ascensionē super

omnes

Quadruplex in Christo vita consideranda.

omnes cœlos, fessionem ad dexteram patris, & iudiciariâ potestâté. Sed iam aliquantò altius hæc verba cōsiderem⁹: vt & intelligentiam magis germanâ assequi possimus, & nobis quod exponitur proficiat. Quatuor igitur vitas in Christo dño considerare debemus, diuinam, beatam, viatoriam, & gloriosam. Diuinam qua Deus est. De hac ipse dixit Ioan. 5. sicut enim pater habet vitâ in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Itaq; sicut pater viuit à se, ita filius habet à patre vitam in se: nullaq; potentia, nullauè perfectio reperitur in patre, quæ non reperiatur in filio. Ethicet pater habeat potetiam generandi filium, & hoc perfectionis sit, hæc perfectio est in filio, alio tamen modo, in hoc. s. quòd generari potest à patre. De secunda vita beata qua vnita humanitas diuino verbo cognoscit oïa, quæ sunt in potentia creaturæ tam præterita, quàm præsentia, & futura, hominum cogitatus, & cætera huiusmodi, non opus est longos retexere tractatus, Cum ipsa anima Christi à suæ conceptionis diuinissimæ primo instanti omnia, quæ prædicta sunt, cognouerit in verbo, quo vnita est, & habeat præ omnibus creaturis supremam gloriam & beatitudinem à Deo. In vita tertia, quæ est viatoris, sapientia experimèntali crescebat Iesus. In hac gloriam suâ coram Deo, & omni populo ostendebat: & de hac vnâ cum incremèto corporis verba sunt sacri Euangelij accipièda. Quarta autè vita, quæ est postquâ resurrexit

à mortuis, ostendit gratiam, quam nobis pròmeruit morte sua. Nam ea morte nostrâ peremit: pauore, cū coepit cedere, & pauere, nostræ mortis timoré leuauit: suo sacro ieiunio nostrâ gulâ sanauit, & ieiunia sanctificauit: vitâq; nrâm resurgèdo reparauit. Quia igitur nobis gratiam meruit, & auxit semper viuendo & morièdo, gratia profecit nō sibi, sed nobis corâ Deo, & hominib⁹: quòd dictum est apud Deū & homines. Nos igitur tantâ habètes contra ignorantia nostrâ meritâ à Christo sapientia, tantâ habètes per ipsum meritâ gratiâ nō negligam⁹ ad ipsum semper accedere, & gratiâ, sapientiâq; postulare, quibus illi placere possimus. Non enim habemus pōtificem (vt ait beatus Apostolus Paulus) qui nō possi cōpati infirmitatibus nostris, qui vt nos sanaret mortem crucis pertulit. Et quemadmodū ipse ætate proficiēs gratia etiâ, & sapiētia proficiebat, nos crescēte ætate crescimus & meritis, mox à pueritia indies augentes merita, & singulis annis aliquam addamus virtutibus virtutem. Sicut David psalm. 83. ait, Ibūt de virtute in virtutē, & videbitur Deus deorum in Sion. Etenim qui de virtute in virtutem crescit, adueniēte exitu ab hoc vitæ carcere, videbit Deum, gratia eiusdē dñi nr̄i Iesu Christi, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū in æternum, Amen.

Mors Christi vita nostra.

Christus nobis meruit gratiam & sapientiâ

Tractatus. 64. in Euangelium beati

Luca ex cap. tertio.

ANNO autem quinto-
decimo imperij Tyberij
Casaris, procurate Pō-
rio Pilato Iudæā, tetrar-
cha autē Galilææ Hero-
de, Philippo autē fratre
eius tetrarcha Iturææ & Traconydidis re-
gionis, & Lysania Abilinae tetrarcha, sub
principibus sacerdotum Anna & Caspha
factum est verbum domini super Ioannem
Zachariae filium in deserto. Et venit in om-
nem regionē Iordanis, predicans baptis-
mū penitentiae in remissionem peccatorū. Sicut
scriptū est in libro sermonū Isaia propheta:
Vox clamantis in deserto: Parate viam do-
mini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis
implebitur, & omnis mons & collis humilia-
bitur: & erunt prava in directa, & aspera
in vias planas, & videbit omnis caro saluta-
re Dei. Finita narratione infātiæ, & pue-
ritiæ dñi saluatoris sacer Euāgelista Lu-
cas volēs vitā, mortē, & resurrectionē,
& in cœlum ascensionē dñi notā facere:
& ex scriptura, prædicatione, & mira-
culis ipsum verū Deū & hominē omni-
bus manifestare: redit ad illud, quod an-
tea luculēter de eius præcurfore scripse-
rat dicēs: Puer autē crescebat, & cōforta-
batur spiritu, & erat in desertis vsq; in diē
ostensionis suæ ad Israel. Cū igitur Ioan-
nes vsq; ad tricessimū suæ ætatis annū
in desertis habitaret, adueniēte iam tē-
pore, quo dñs eandē post sex mēses cō-
plebat ætatē, officiū præcursoris sancto
afflatus spiritu incepit. Tēporis circūstā-
tiās facer Euāgelista proposuit, vt nimi-
rū Iudei nō possent negare aduenisse an-

te dñm prophetatum præcurfore regis
æterni præconē, & ipsius digito osten-
sorē. Imperabat tūc Tyberius, defuncto
ante quindecim annos Octauiano Augus-
to, cuius tempore dñs natus est: cū ipse
Octavianus voluit recēdere omnes prin-
cipatus Romano imperio subiectos. Iu-
dææ gubernatorem etiam expressit Pi-
latum natione Gallum. Tres filios He-
rodis Ascalonitæ, qui innocētes pueros
præcepit occidi, rectorēs prouinciartim
Iudææ particulares nominat. Oderant
Romani nomē regis alicui concedere,
ob perpetratas iniurias à primo Herode
Ascalonita qui rex dicebatur. Et tetrar-
chas appellauerunt, & si vnusquisq; in
sua tetrarchia sceptrum tenebat rega-
le, reseruata semper imperio Romano
superioritate coercendi & priuandi hu-
iusmodi tetrarchas. Quæ omnia Chri-
stum dominum Mesiā prædicant, cū
iam non sceptrum teneret Iudæa, sed
mutuatā à Romanis potestatem tribus
alienigenis, qui Idumæo patre Herode
Ascalonita nati fuerāt, videret. Testāte
Iacob: Nō auferet sceptrū de Iuda, nec
dux de femore eius donec veniat qui
mittēdus est, & ipse erit expectatio gētiū.
Primo igitur loco præsidē Romanū ponit
tāquā superiorē oibus, deinde tetrarchas,
vt oibus innotescat nō habere Iudæā sue
gētis naturalē regē. Postremò præcipes
sacerdotū nominat: quos in tātā corrup-
tionē deuenisse ostēdit, vt cū tātū vnus de-
beret perpetuò esse sūm⁹ sacerdos de gene-
re Aarō, iā tūc alternati duo mutuo suc-
cessissēt nō sine p̄tio focer & gener An-
nas &

in bano
ni xozq
odit d
noo stit
ab rō bā

Tetrar-
chæ mu-
neris del
criptio.

Comple-
ta pphē-
tia Iacob
de Mē-
sia.

Circum-
stātiās tē-
poris qua-
re Euā-
gelista
expressit.

na

19

Diffe-
tia in
bapti-
mū C
iti &
sua.

Caiphas. Cessauerat regnū, sacerdotium venale habebatur. Hoc in tēpore ipsius tēporis author p̄curforē ante faciem suā secūdūm p̄phetiā Malach. 3. misit. *Tunc factum est verbū domini super Ioānem filium in deserto.* Nō ipse Ioānes a se venit, sed missus à Deo est, cū heremū habitaret, ad initiū sui officij op̄ere explēdum. Vtinā labēte seculo cū tot singulis diebus audiam⁹ bella, tot schismata, tot h̄ereses insurgere cernamus, sentirem⁹ mundū ruinam minari, & vnusquisq; à sua viā mala auerteretur, vt placare tandem possemus mūdi redēptorē. O quātū auctū est Turcarum imperiū, Mahometanorū principatus: h̄reticorū creuit innumerabilis turma. Omnia h̄c traxerūt peccata nostra, neq; est Ioānes qui ex deserto prodeat, & p̄dicet p̄nitētiā. *Quod autē ait: Venit in omnem regionem Iordanis predicans baptisimū p̄nitentia in remissionem peccatorū.* attendēdum est verbū Euāgelistæ. Baptisimum (inquit) p̄nitētiæ. Nō enī baptisimus Ioannis gratiā p̄stabat baptizatis nisi p̄nitētiā egissent. Opus illud abluēdi corpora nō attingebat animam, sed opus erat p̄nitētiā agere. Baptisim⁹ autē dñi animam t̄git, & abluit à sordibus peccatorū gratia sua. Baptisim⁹ Ioānis non habebat vim abluendi neq; in paruulis originale, neq; in adultis actuale peccatū, sed tantū p̄nitere suadebat, & assuefaciebat gētes ad Christi dñi sacrum baptisimū nouæ legis singulare sacramentum, & aliorū sacramētorū ianuā. Ideo etiā euāgelista neminit vaticiniij

Isaie. c. 40. in quo sequentia verba leguntur, dū ait: non esse redēptorē, neq; Messiam, sed vocē missam ante verbū incarnatū. Vox vtiq; eius qui clamat in deserto. Maxime quippe clamauit in deserto Ioānes dū vitā peregit p̄nitētia, & austeritate plenā, cui nō poterat opponi vel leuis macula. Testimoniū itaq; eius infallibile erat. Infallibile à sacra scriptura p̄nūtiante, ab ipsa inculpabili vita, à semotione omnium hominū, ab habitatione deserti, à cibo & potu plusquam frugalissimo, à corpore macerato cilicio cui terra pro lectulo fessis illius mēbris erat. Messiaē officium p̄cinit Isaia huiliare superbos, exaltare humiles, hos implere, deicere illōs, vias tortuosas ditigere, asperas cōplanare, vt omnia sint virtutis, & sanctitatis plena. H̄c p̄dicaturus erat Ioānes secūdum vaticiniū Isaie. Quod & fecit, vt mereretur omnis caro Iudeorū, & totius orbis videre salutare Dei Christū. s. dñm, illi facie ad faciē, nos per fidem, & apostolorū p̄dicationē. Ita, vt notum sit toto terrarū orbe aduenisse mundi redēptorē, saluatorē animarum, scripturarū completorē. Qui p̄misit talē & omni exceptione maiorē nuntium, & p̄curforē ante faciem suā Ioannem baptistā ante à prophetis p̄nūtiatum tanquā luciferū ante solē dñm nostrum Iesum Christū. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 65. in Euangelium beati Lucae. ex cap. tertio.*

Midam
iam rui-
nam mi-
nari ad-
uertē-
dum.

Differen-
tia inter
baptis-
mū Chri-
sti & Ioā-
nis.

Dicebat ergo ad turbas, quæ exhibantur baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere, patrem habemus Abraham: dico enim vobis quia potes est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Mirandum certè est quare venientes ad se beatus Ioannes ita acerrimè reprehendit appellans eos viperarum generationes. Animal venenosissimū est vipera, tales eorum parentes acerbè appellantur. Exhibant namq; vt ab ipso baptizaretur. Et cum Ioannis baptismus esset pœnitentiæ, veram illos vult pœnitentiam agere, non autem similem patrum eorum, qui persecuti fuerant prophetas, & sanctos plurimos. Quemadmodum apud Mattheū legimus, c. 23. Testimonium estis vobismetipsis, quia filij estis eorum, qui prophetas occiderunt. Ibi etiam dominus eos appellat serpentes: Genimina viperarum quomodo fugietis à iudicio gehennæ. Et beatus Stephanus Act. 7. illis ait congregatis in cōcilio: vos semper spiritui sancto resistitis sicut patres vestri, ita & vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Quia igitur illos verè cōuersos desiderabat, non autem fictè venire ad baptismum suum pœnitentiæ, siue curiosè vt illam nouitatem inspicerent, illos viperarum sobolem dicit: & veram agere pœnitentiam adhortatur

dicens: Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Fructus pœnitentiæ nomine & re dignus, est de præteritis habere dolere, & summopere cauere à futuris peccatis. Vtinam tales agamus veros pœnitentiæ fructus, & à vera pœnitentia nunquam excidamus. Nec ego quidè malam concipio de pœnitentibus nostris opinionè. Veruntamen quod quotidie cernimus, est hodie pœnitere, & statim iterum cadere, eademq; peccata reiterare. Quod equidem non est signū bonum verè pœnitentis. Et fortè (quod non est existimandum) ex ipsa confessionum facili venia hoc potest euenire, vel ex nimia peccantis assuefactione. Gloriantur nimium Iudæi de sanguine Abraham, & de eius stirpe processisse: & in patris nobilitate, & sanctitate se saluandos esse existimabant. Hoc illis beatus Ioannes remouet, ne existiment eo quod sint semen Abraham, ideò tolerandos in suis vitijs à Deo, quoniam Deus potens est ex lapidibus, quos illis ostendebat, filios Abraham suscitare. Plusquam lapides fuere patres nostri, idolorū cultores, & nihilominus in adoptionem trāsuiimus filiorum Abraham. Et illi, qui erant ex stirpe Abraham filij facti sunt infidelitatis. Deus enim nō respicit hominum personas, sed bona opera. Hoc sæpe nobis mente voluendum est. Reuera enim si in nostris vitijs perseuerauerimus, facile est reprobatis & reiectis nobis, Deum alios meliores homines loco nostri subrogare. Sic enim verò cū vellet Iudæos illos, qui exire de Aegypto

Pœnitentiæ fructus.

Verus pœnitens.

Operatio hæc non respicit personas.

ob vituli conflationem, & adoratione omnino delere, dicebat Moyſi Exo. 32. Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos: & faciam te in gentem magnam. Facile est Deo aliam, aliamq; gentem sibi ascire, quæ sibi pareat, & in omnibus sit subiecta. Vnde & beatus Apostolus Paulus ad Ro. 11. ait: Tu fide stas, non aliud sapere, sed time. Qui enim in fide Christi gloriamur, necesse est ne presumamus ideò quòd habeamus tantum patrem, tantumq; dominum. Si enim ijs, qui gloriabantur, de stirpe Abrahamæ, Deus non pepercit, sed illos excidit tanquam infructuosos ramos, magis timendum est ne idem nobis etiam faciat. Quod & beatus Apostolus prosequitur dicens: Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem, & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem: in te autem bonitatem Dei si per manseris in bonitate, alioquin tu etiam excideris. Quod satis ostendit nobis beatus Ioannes cum addit. *Iam enim securis ad radicem arboris posita est.* Hoc est, iustitia Dei enitet, iamq; incipit ostendi. Adueniente enim filio eius quicūq; illi non paruerit credendo, & fructus pœnitentiæ agendo, excidetur, & in ignem mittetur, quem admodum solet fieri arbori sterili, & infructuosæ. Nemo enim est, qui in horto suo, vel pomario velit infructuosam arborem retinere, sed illam excidere & in ignem mittere, cum alij vsui non sit apta. Quod si fructum reddat malum, acerbum & amarissimum,

perinde est ac si sterilis sit. Ideò beatus Ioannes inquit: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Necesse ergo est homines qui nomine hic arborum nuncupantur, non solum infructuosos non esse, sed etiam fructus bonos reddere. Vnde iam omnium Lutheranorum turba confunditur, cum audiunt: Omnis arbor, quæ non facit fructus bonos, & cet. Qui autem sint fructus boni nisi opera bona, in scriptura non reperitur. Bonus homo psal. 1. assimilatur arbori secundo decursus aquarum plantatæ, quæ fructum suum dabit in tempore suo. Fructus spiritus enumeratur à beato Apostolo Paulo ad Galat. 5. duodecim, videlicet charitas, gaudium, pax, paciëntia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continëntia, castitas. Aduersus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs. Quod omnino alienum est ab omnibus hæreticis, qui dissolutis moribus, & cibo, & potui, & incontinentiæ dediti ipso experimento probantur. Non ergo, o miseri, sola fides sufficit, nisi illam bonis operibus condita, & charitate operante coniugatis. Hi sunt fructus boni arboris bonæ, quos qui reddiderit, non excidetur. Euangelium enim, quod ait: Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit: idem inter ceteras sententias habet quòd facias fructus bonos, & opera bona, quòd peccata sacerdoti cõfitearis, quòd corpus do-

Arboribus comparatur homines.

Lutherani confunduntur bona opera negantes.

Fructus spiritus duodecim.

Hæretici voluptatibus & luxui dediti.

Eucharistia sumenda.

nem

Perversos & inobediētes homines Deus a se reijcit se uere.

perbo
homi
non
personat
spicit
eus.

Ieiunan-
dum &
orandū.

nem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quid ieiunes, quòd ores. Tu autē cū ieiunas, vnge caput tuum. Et alibi: Auferetur ab eis spōsus, & tunc ieiunabūt. Et iterum: Hoc genus non eijcitur nisi in oratione, & ieiunio. Gratia dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 56. in beati Lucae Evangelium, ex cap. tertio.*

ET interrogabant eum turba dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem & publicani vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quàm constitutum est vobis. *faciat.* Interrogabant autem eum & milites dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neq; calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris.

Tria tantum hominum genera de salute a Ioanne quaesierunt.

Tria hominum genera salutem ab ore beati Ioannis baptistae audire cupierunt. Non legimus tamen horum aliquos fuisse ex principibus sacerdotum, ex pharisaeis, vel scribis. Sed turba haec facilius admiratur, & facilius ad bonum, & malum mouetur. Qui cum audissent beatum Ioannem acerrimè se increpantem, minantemq; ad radicem arboris securim positam, vnum verò remediū poenitentiae, & fructus bonorum operum tantummodo appositum, si vellent eua-

dere iram Dei, metu & tremore correpti interrogauerunt eum, quid ergo faciemus? Si sic in angulo coarctati sumus, nobisq; poenitentia, & bona sunt opera necessaria, quae opera sunt ista, quibus euadere possimus, ne securi in radice percussis maneamus salutis expertes? Vtinam turba Christiana sic à suis prepositis, cum flagellum imminens sentiat, quaerat, quid ergo faciemus? Necessesse est in tribulationibus à praepositis, & religiosis doctis turbam requirere: Quid ergo faciemus? Siue flagellū domini peltis, siue bellum, siue fames sit: & quod ab illis audierit & edocta fuerit opere exercere. Citò enim misericordia Dei fluctatur ad parcendum, si adsit vera conuersio. Ipse enim dicit: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Zach. 1. Et per Iohelem prophetam c. 2. Conuertimini ad me in ieiunio, & fletu, & planctu. Beatus autem Ioannes charitatis opera turbæ iniungit si velit ab ira eximi. Nudum proximum, & famem patientem precipit illum vestiri, hunc pasci. Qui verò non habet unde haec possint largiri, ijs non imperat, sed qui habet (inquit) duas tunicas, & qui habet escas similiter. Suaue est Christi iugum, neq; exigit, vt quae non possumus, sed quae possumus libenter impédamus. Poterat quippe Deus dare illi pauperi sicut & mihi, voluit tamen vtroscq; saluare. Si enim omnes essent diuites cessarent omnino elemosyna. Si omnes pauperes, non esset qui tribueret. Nunc autem ita sunt à Deo omnia dif-

Foras
foras
pedes
homines
Dicit
restitit
re-

Turba requirit à prelati & religiosi doctis in tribulationibus quid faciendū

Charitatis opera irā Dei placant.

Dives quem de saluatur.

Diues e-
largo do
pauperi-
bus Deo
foenera-
tur.

disposita, vt diues largiendo pauperib⁹ foeneretur Deo, dicente scriptura Pro- uerb. 19. Foeneratur domino, qui mise- retur pauperis, & uicissitudinem suam reddit ei. Et Dauid psal. 111. Iucundus homo, qui miseretur, & comodat. Et ibidem: Disperfit, dedit pauperibus, iu- stitia eius manet in seculum seculi. Pau- pertatem patienter tolerando, inedia, & frigus perferedo, & gratias Deo red- dendo, deducuntur in sinum Abrahæ cum Lazaro ulceroso & paupere. Publi- canis (mirum est) quorum officium est uectigalia, & tributa exigere, quæ regi- bus, & principibus præstantur, non ius sit officium deponere, sed ius seruare, & nihil agere, neque extorquere, nisi id quod à principe constitutum est. Vnde & approbat quod dominus postea di- xit: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Math. 22. Quod beatus Apostolus Paulus satis explana- uit ad Roma. c. 13. dicens: Reddite uni- cuiq; debitum, cui tributum, tributum, cui uectigal, uectigal. Si enim nunc col- lectores, siue exactores principum ni- hil aliud, quàm quod sibi constitutum est facerent, cessarent multæ quæræ, quæ omni hora audiuntur ab oppresso populo. Volunt tamen ipsi, maximè si exigenda tributa certo pretio à prin- cipe redimunt, & principi, quod suum est reddere, & sibi proficere. Militibus (quod non minus mirandum est) sanctus Ioã- nes non vt deserant militiam iniuxite. Verùm cum omnia hæc officia in repu- blica sint necessaria, publicani, vt reges

habeant unde populum regere, & in tranquillitate possint, & pace conferua- re: milites, vt se opponant pro populo tuendo, non illis præcipitur, vt hæc of- ficia abijciant, qui illa exercent, sed tan- tummodo vt iuste illa exercent. Si eni- miles sit Deum timens, potest sedulo Deo ministrare, & exercitus pauperes fouere, orationi etiam vacare, peccata sua confiteri, eucharistiam frequenter, præsertim cum habeat semper mortem imminentem & suspectam, quæ ab ini- micis illi semper procuratur. Miles fuit beatus Martinus cum esset adolescens, & adhuc militiæ incumbere cum di- midiam elamydem pauperi erogauit. Itaq; exemplum nobis datur in omni officio, quod ex se nõ est lethale crimẽ, iuste posse Christianum virum suam ope- rari salutem si velit beati Ioannis doctri- nam obseruare, & miles nemini vim in- ferre, nec sua militia fretus iniurijs & ra- pinis vacare. Hæc omnia quæ præcursor Ioannis doctrinã Christus opere cõ- probauit

Ioannis
doctrinã
Christus
opere cõ-
probauit

Pauper
quo no-
do salu-
tur.

Exacto-
res tribu-
torum.

Milites
quam vi-
tam age-
re debeat
vt salu-
tur.

do ipse
trouit
quod
alio
alio

& senioribus Iudeorum: Amen dico vobis quia publicani, & meretrices precedent vos in regno Dei. Si enim publicanus bene exerceat officium suum, si meretrix à suo meretricio abusu recedat, quod sine gravissimo mortali crimine exercere non potest, procul dubio in salutis portum possunt devenire, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus 67 in beati Lucae Evangelium, ex cap. tertio.

Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Ioannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me post me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto, & igni. Cuius ventilabrum in manu eius, & pungabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Nulla quidem & alia exhortans evangelizabat populo. Quid possunt dicere Iudaei de Christo, aut quomodo eius diuinitatem negare eo quod pauper mundo apparuerit, cum omnis populus Ioannem cilio vestitum, cuius cibus mel siluestre, & locustae, existimauerit esse Messiam? Quare ergo impij Iudaei scandalizantur in temporali paupertate domini, & diuitem sibi promittunt falsam Messiam, cum Ioannem pauperrimum, & vitam austerissimam agentem Messiam

existimauerint? Reuera non habet quid respondere possint Iudaei, praesertim cum Ioan. c. 1. miserint ad ipsum Ioannem sacerdotes & leuitas, non qualescunq; , sed qui erant pharisaei, ad inquirendam, & de eius ore audiendam veritatem, vtrum forte ipse esset Christus. Satis illis notum esset si attenderet Ioannis genealogiam, qui filius quippe sacerdotis Zechariae, & mater eius de filiabus Aarō. Messias verò de tribu Iuda oriundus erat secundum omnes prophetias, quae de eius secundum humanitatem ortu loquuntur. Talis fuit natura Iudeorum, talis eorum indurata ceruix, qui verum Messiam repulerunt, & eum, qui non erat, Messiam esse existimabant, eique legatos ex praecipua gente ad id inquirendum miserunt. Eodem modo sepe nunc falluntur homines dum neglecta fidei iustitia se saluari profiterentur, voluntatem interim carnis, & mundi sectantes. Non est Christus dominus Messias prauiorum, non est Christus in peccatis perseverantium, non est saluator eorum, qui contempto Euangelio in delitijs mundi, & carnis viuentes, ad diem vsq; perueniunt extremum. Qui autem verum Messiam credunt dominum nostrum Iesum Christum, debet quemadmodum ille ambulauit, & ipsi ambulare (vt inquit beatus Ioannes. 1. c. 2. humiliter, patienter, charitate, & pro fratribus animam cum necessitate fuerit ponere. De alijs beatus Apostolus Paulus inquit ad Phil. 3. Multi enim ambulat, quos saepe dicebam vobis, nunc autem & fletus dico, inimicos crucis Christi,

Iudaei vero Messiam repudiato de alio existimabant,

obscuro

In Messiam verum credentes eius vestigia imitari necesse est.

est illi

Iudaei ob Christi paupertatem non possunt scandalizari.

sti, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autē conuersatio in cœlis est. Qui enim salutem à verò Messia Christo domino impetrare cupit, rebus cœlestibus debet esse intentus, & spiritualibus vacare, & quicquid ad sustentandam vitā, & filios alendos agat, in nomine domini, & sine peccato, & proximorum scandalo agere & procurare debet. Ioannes verò veritatis præcursor & præco, palam omnibus annuntiavit dicēs: *Non sum ego Christus. Ego quidem baptizo vos aqua*, (scilicet abluo, non remitto peccata, quod solius Dei est) *post me veniet fortior me, cuius non sum dignus corrigiam calceamentorum eius soluere*, (mos est loquendi cum aliquem nobis altiorē, & digniorem volumus commendare) ipse tātus est, quod baptizabit vos spiritu sancto, & igni. Potest quippe dare spiritum sanctum, & ignem sui amoris, & charitatis animabus infundere. Hæc verba idē sonant ac si diceret: Ipse est verus Deus & homo. Quod & continuo magis, atq; magis confirmauit adijciens: *Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam*. Area eius, templeum eius est, & sacerdotes eius. Perinde est ac si dicat: Area ecclesia eius est, hæc mundabit ventilans, & quos reperit bonos, triticum tale recondet in horrea sua: paleas, hoc est perperam viuētes, & in malo perseverantes (vt fuit Iudeorum pars maxima) cōburet igni inextinguibili. Et quis alius, nisi Deus, potest

homines malos dānare, & illos inextinguibili igne concremare? Profectò nemo. Nec hæc verba existimo tantūmodo Iudæis, & synagogæ conuenire, sed etiam nobis, quos si in area ecclesiæ cōgregatos inuenerit bene operātes & iustos in horreū gloriæ cōgregabit: quos vero paleas inuenerit igni inextinguibili pœnarum inferni mancipabit. Videamus autem quod cōsequenter Isai. c. 40. vaticinatus est: *Omnis caro fœnū, exiccatum est fœnū, & cecidit flos*. Et paulò post ait: *Verè fœnum est popul⁹*. Ecce paleas, quæ citò exiccantur, quoniam iniquorum vita breuis est. Breues dies hominis sunt, & numerus mensū eius apud te est. Paleæ istæ cum apud inferos vruntur, nihil se vixisse in delictijs existimant, principium suæ natiuitatis cum mortis fine lamentabiliter cōiungentes: teste scriptura Sapi. 5. Cum enim multis similitudinibus vitam suā cōpararent, aui scilicet volanti, sagitte emissæ, vmbra, nuntio præcurrenti, nauis fluctus percurrenti, concludunt tandem lamentabili voce dicentes: Sic & nos nati continuo desinimus esse. Ecce igitur quomodo nihil illis visum est vixisse temporis, sed natiuitatem cū morte coniungunt. Vt notum sit omnibus quanta miseria, quantaq; celeritate male viuētes igne inextinguibili tradantur nihil illis deliciarum, nec diuitiarū præter peccata ipsa remanente. Mundet igitur vnusquisq; aream conscientia suæ, audiat miserabiles voces dānatorum, & summoperè satagat, vt in numero

Malorū
vita bre-
uissima.

Fideles
& p̄bos
triticum
appellat.
incredu-
los vero
& puer-
sios iude-
os paleas
inextin-
guibili
igne con-
creman-
das.

mero

mero inueniatur beatorum. Multa alia exhortans beatus Ioannes euangelizabat, populo bonum nuntium de saluatore proximè se mundo manifestaturo predicabat, omnes eius aduentum expectantes lætitia magna afficiens, malis autè timorem incutiens cum illum purgatum Iudæam, & ecclesiam suam palam nuntiaret, & malè viuentes potètia sua cum esset Deus, æterno igni mancipaturum, bonos vero, & qui de peccatis veram agerent pœnitentiam confortans, quòd in horreum fœlicitatis æternæ recòditurus eos dominus noster Iesus Christus esset. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium, per omnia secula seculorū. Amè.

*Tractatus. 68. in Euangelium beati
Luca ex cap. tertio.*

Herodes autè Tetrarcha cum corripere retur ab illo de Herodiade vxore fratris sui, & de omnibus malis, qua fecit Herodes, adiecit hoc super omnia, & inclusit Ioannem in carcerem. Concatenata sunt vitia, concatenatæ virtutes. Ibunt (inquit David psal. 83.) de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Siõ. Ecce quomodo vna virtus aliã vocat, aliam ad se trahit Dei gratia & eius misericordia. Qui enim orationi est deditus, inde redditur misericors, qui sæpe confitetur, & corpus domini suscipit inde redditur castus, patiens, humilis. Sicut enim ignis cum incipit vnũ incendere lignum, vnum inflammare rubum, alia

ligna lambit, & totam incendit syluam. Sic vna virtus cum incipit inflammare cor, alias etiam secũ attrahit virtutes, vt paulatim de incipiente fiat homo proficiens, de proficiente perfectus, de temperato continens, de continente castus. Sic etiam è conuerso vnum vitium vocat aliud, & qui minima negligit (inquit scriptura) paulatim decedit. Ecclesiastici. 19. Et qui psal. 83. dixit: Ibunt de virtute in virtutem, ipse psal. 80. dixit: Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Pessimus Herodes Tetrarcha, qui postea dominum in passione veste alba derisit, & spreuit cum exercitu suo, qui iusto Dei iudicio ibat in adinventionibus suis, & cum multa scelera cõmississet, vxorẽ inter cætera fratris sui Philippi secum detinebat, vir incestuosus, adulter, & cõcubinarius publicè coram omni populo à beato Ioanne corripiebatur. Et ad extremũ in eam deuenit insaniam, vt Ioannem in vincula conijceret. Tanta est malorum vis, tanta peccatorum insaniam, vt cum cœperit decidere, de peccato in peccatum eant in adinventionibus suis, & correptionẽ contenant, iuxta id, quod scriptum est: Peccator cum in profundum peccatorum venerit, cõtinet. Prouer. 18. Exitum huius nefandissimi facti beatus Euangelista tacuit, quẽ beatus Marcus. c. 6. & beatus Mattheus. c. 14. vsque ad eius sepulturã prosecuti sunt, ob hanc fortè causam beatus Lucas, qui post beatos hos duos Euangelistas scripsit, mortem beati Ioannis

Vitia læcet minima nõ negligenda quia etiam cõcatenata sunt.

Virtutes concatenatæ.

recti-

reticuit. Præcipuè cum cōtinuo redeat ad domini baptismum per ipsum Ioan- nem celebratum antequã missus fuisset in carcerem. Vnde & genealogiam do- mini secundum carnem texuit, & eius sacram prædicationem, vitam, mortè, resurrectionem, erat scripturus. In quã tam hominem deducant perniciem vi- tia carnis Herodis exèplum in pròptu est. Qui eo quòd argueretur de adulte- rio à beato Ioanne, deuenit in homici- dium iustissimi viri. Facinus nefandũ, crudele spectaculũ, feritas inhumana. Quòd si quis iudicium Dei miretur in facto, attendat iustis id satius esse cum è carcere corporis educantur vt Deo in perpetuum perfruatur. Melius eis reve- ra est esse cum Christo, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Citò dñs erat moriturus, citò in limbum descen- surus, & Ioãnem, & alios sanctos ab ini- tio seculi procreatos beatificaturus. Bo- num acceperunt nuntium sancti patres in limbo existentes cum beati Ioannis ani- ma illuc corpore occiso descēdit, & qui præcursor factus est domini in hoc se- culo, eius etiã præco fuit in limbo. Itaq; soluto ab ergastulo carnis beato Ioan- ne, inclusus in peccatorum nefandorũ carcere remansit Herodes, tantò de pœ- na æterna certus, quem nunquam pœ- nituit: quantò beatus Ioãnes de sua per- petua salute securus. Quod autem præ- ceteris omnibus viri iusti desiderat est cum Christo regnare. Cupio dissolui & esse cum Christo, ad Philip. c. i. Et bea- tus Apostolus Petrus gaudens enarrat

tabernaculi sui depositione citò futurã, epistola. 2. c. 1. Certò sum quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod dñs noster Iesus Christus signifi- cavit mihi. Hæc sunt desideria iustorũ, quæ quantò citius siue per ferrum, siue per igne, siue per aquã cōplentur, tanto alacriores redduntur. Mors aut peccato- rũ pessima, quorũ animæ cruciatib⁹ eter- nis statim vt è corpore migrat, ppetuò mã- cipatur. O misera fors, ô calamitas nun- quã satis deplorata, cū nunquã etiã ipsa pœna sit satis. Vnde Isaias. 33. ait: Quis poterit habitare de vobis cum igne de- uorãte, aut quis habitabit ex vobis cū ar- doribus sèpiternis? Neceffe igit est quis quis vult à tanto liberari malo huius se- culi vitã semper habere suspectã, & ip- sum mundũ semper habere calcatũ, ne eius oblectamētis, & carnis blãditijs im- plicemur, quæ tanquã stupa ab igne ve- locissime cōsũpta, trãseūt, nihilq; aliud in manibus inueniūt peccatores præter culpæ reatũ. Dormierūt somnũ suũ, & nihil inuenerūt oēs viri diuitiarũ in ma- nibus suis. psal. 75. In oratione domini- ca cum discipulos orare dñs doceret, vltimò postulare à tãto malo liberari in- sinuat dicēs: sed libera nos à malo. Aeter- nã inferni pœnã malũ solũ modo appet- lauit. Illud revera est omniũ malorũ pes- simũ, & quod solũ potest dici malũ. Né- pè si quis infirm⁹ est, finè faciet aliquãdo infirmitas; si pauper, finè habebit paup- tas, si inimicorũ persecutione patitur, tã- de finè accipiet psecutio. Mors enĩ, quæ citò vnumquẽq; nostrum arripit, finem

Vitia ca-
diserunt
homini
inferunt.

B. Ioãnes
vt Chris-
ti præcur-
sor fuit
in vita,
sic eius-
dem præ-
co in lim-
bo.

Iustorũ
virorum
deside-
riam.

Malorum
omnium
pessimũ
æterna
inferni
pœna.

Bonorum
omnium
summum
perpetua
Dei frui-
tio.

omnibus ærumnis huius seculi imponit. Malum illud verè dicitur, quod nunquam recipit finem. Libera igitur nos domine à malo illo, quod verè est malum, à datione videlicet perpetua, & transfer nos in bonum, quod verè est summe bonum, quod est perpetua Dei fruitio. Hæc verè dicitur bonum, quæ nullo malo quantumcunq; paruo coniungitur. Dicitur verè vita, quia nunquam illi successio, nunquam temporis decursus inest, omnia perpetuò lata, omnia vita plena, omnia gaudio in enarrabili iucunda, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 69. in Evangelium beati
Luca ex cap. tertio.*

Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, & Iesu baptizato, & orante apertum est caelum, & descendit spiritus sanctus corporali specie, sicut coluba in ipsum. Et vox de caelo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi. Ideò (prout precedenti proximo tractatu diximus) beatus Lucas de Ioannis occisione nihil prorsus dixit, quoniam continuo reditus erat ad ea, quæ de domino nostro Iesu Christo tractanda proposuerat, tantummodo Herodis crudelitatem, & Ioannis vincula, & causam tetigit. Et iterum reuertitur ad baptismum eiusdem Ioannis, ut referat dominum voluisse etiam ab ipso baptizari, ut tactu suæ mundissimæ

carnis, aquam baptismi sacramenti aptam materiam institueret, & illam ad tantum mysterium sanctificaret. Nullus enim, quantumcunq; nunc ex utero matris sanctificatus nasceretur, liber esset à sacramento baptismi suscipiendo, dicente domino: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Ioan. 3. Verum etiam voluit dominus baptizandos in nomine superbenedictissimæ trinitatis gratiam spiritus sancti consecuturos ostendere. Cum filius baptizatur, spiritus sanctus in columbæ specie apparet, patris vox exauditur. Humillimus etiam dominus voluit baptismum Ioannis suscipere, ut doceret nos eius diuino baptismo, qui in nomine datur patris, & filij, & spiritus sancti, humiliter subijci: & dum ipse baptismum non egens agnoscens innocens baptizatur, nos prouocet baptismum sanctum suscipere, ut ab omni mundemur peccato. Neque, prætereundum quod dominus dum baptizatur orat, docens nos, qui eius suscipimus in baptismum gratiam, orationi vacare, neque ex illa hora nos ita sanctos existimare, quin oporteat semper à peccatis cauere, & vigilanter viuere, prudenter agere, virtutibus exerceri, & operibus bonis insistere, & Deum orationibus ad hæc peragenda sollicitare. Iam diu de aqua baptismi, & hoc sacramento saluatoris nostri Isaias c. 12. prophetauerat: Ecce Deus saluator meus fiducialiter agam, & non timebo, quia fortitudo mea, & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Quod & c. 55.

Christus
quare ba-
ptizari
voluerit
rationes
plures.

De sacra-
mento ba-
ptismi &
phiaz.

repe-

repetit dicens: Omnes sitientes venite ad aquas. Et Zach. cap. 13. In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Hierusalem in ablutionem peccatoris, & menstruatæ. Et erit in die illa, dicit dominus exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, & non memorabuntur ultra: & pseudopphetas, & spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetauerit quispiam ultra, dicent ei pater eius, & mater eius, qui genuerunt eum: Non viues, quia mendacium locutus es in nomine domini. Cum enim prophetæ de aduentu dñi præcipuè in suis prophetijs tractauissent, post eius aduentum cessauit lex vetus, quoad cæremonias, & iudicia, & prophetias, & sacerdotium, & regnum. Unde & dominus Mat. 11. ait: Omnes enim prophetæ, & lex vsque ad Ioannem prophetauerunt. De hoc sacro baptismi fonte prophetauit etiam David dicēs psal. 22. Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit. Tunc enim spiritu nutrimur, tunc renascimur, cum baptizamur. Tunc verò anima conuertitur à peccato in iustitiam, cum baptizatur. Ideò aperitur cælum, spiritus sanctus descendit, vox patris auditur. Quod autem columba apparet, innocentiam Christi domini notam facit, qui peccatum non fecit, neque dolus inuentus est in ore eius. Signum etiam fuit Spiritus sancti habitantes in ipso, & descendentes spiritualiter super baptizandos baptismi Christi: Nec verò Spiritus sanctus illam apparetem columbam sibi copu-

lauit, sed per illud sensibile signum se adesse monstrauit. Quemadmodum etiam eum in die Pentecostes super singulos discipulorum linguæ ignis apparuerunt spiritum sanctum adesse, & tunc primum in discipulos descendisse ostederunt. Non igitur tantam in nos gratiam in baptismo collatam negligamus, sed semper bonis operibus quam semel accepimus, augeamus, ut filiorum adoptiuorum Dei consortio perpetuo aggregemur. Vox patris, quæ auditur: *Tu es filius meus dilectus*, Christum naturalem Dei filium annuntiat, eo quod sequitur: *In te complacui mihi*. Pater enim in filio complacet, & filius in patre, quoniam eorum vna est essentia vnaque substantia, & si distinctæ personæ. Sic etiam oportet nos omnem nostram in Deo habere complacitiam, & illi soli velle placere. Hoc enim nimis proficiet nobis ad salutem. Delectare (inquit David) in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. psal. 36. Qui enim in solo Deo ponit omnem suam complacitiam, illi soli complacere cupiens, & nihil ab eo diuersum amans, nihil diuersum querens magnam profecto recipit animi quietem, magnam à mundi tumultibus requiem. Loquens enim David psal. 131. de aduentu dñi ait: Hæc requies mea in seculum seculi. Hoc innuit scriptura Ecclesi. 41. dicēs: Cõparate vobis sine argente sapientiam, & collum vestrum subijcite iugo eius. Et post pauca: Videte oculis vestris quia modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem. Et Prouerbiorum. 1. de sapientia ait Salomon: Qui autem me

Cõplacere sibi in solo Deo est in a bũdantia quietem diuturnam sibi cõparare

Baptismi effectus & vtilitas.

audierit, absq; terrore requiescet, & abú-
 dátiá perfruetur timore malorú subla-
 to. Et dñs Matth. 11. Venite ad me oēs,
 qui laboratis, & onerati estis, & ego refi-
 ciam vos: tollite iugū meū super vos, &
 discite à me quia mitis sum, & humilis
 corde. & inuenietis requiē animabus ve-
 stris. Itaq; in Deo requies inuenitur, &
 qui in illo suā ponit cōplacentiā & dul-
 cediné, quietissimè viuit, confidēter mo-
 ritur, & requiē inuenit sempiternā. In-
 quorum verò labores, & inquietudines
 quis enumerabit? Isai. c. 57. de ipsis ait:
 Impij aut̄ quasi mare feruēs, quod quies-
 cere nō potest. Quod miseri postquam
 è mūdo recesserūt fatētur, Sap. 5. dicētes:
 Lassati sumus in via iniquitatis & per-
 ditionis, & ambulauimus vias difficiles.
 Quid nobis pfuit superbia, aut diuitia-
 rū iactātia quid cōtulit nobis? Ac fidi-
 cant, nihil: Dei aut̄ serui, & qui illo so-
 lo frui desiderāt, iugū portātes suauē, &
 leue onus quiete in præsenti gaudent,
 & requie in diuina fruitione perpetuò
 in futuro seculo fruuntur, gratia domi-
 ni nostri Iesu Christi, cui cum patre, &
 spiritu sancto est honor, gloria, & impe-
 riū per omnia secula seculorum. Amē.

Tractatus. 70. in Euangelium beati

Lucæ ex cap. tertio. anni 1081.
Et ipse Iesus erat incipiēs quasi anno
 rum triginta. Cōpletis viginti no-
 uē; incepto trigesimo āno, coepit dñs se
 manifestare mūdo, & opus redēptionis
 nr̄e palam exercere ieiunādo, prædicā-
 do, miracula faciēdo, scripturas de se ip-

so vsq; ad apicē adimplēdo corā omni
 populo. Nō minoris atatis cuiquā præ-
 dicationis officiū est iniungēdam, neq;
 permittēdam, tum propter sensus capa-
 citatē, quæ in illa atate vigere dignosci-
 tur, tū propter ipsius verbi Dei autori-
 tatem. Qui verò se ingerūt, & qui illos
 permittūt non rectē ecclesie Dei, & ani-
 marū salutē cōsulunt. *Ut putabatur filius*
Ioseph. Hoc populus sentiebat nesciens
 mysterium incarnationis diuini verbi,
 quousq; ipse dñs palam ostendit se esse
 Dei filiū naturalē, & ex scripturis (quæ
 de illius diuinitate agebāt) id ostēdit, &
 ex miraculis, quæ nemo alius fecit. Vnde
 & ipse Ioā. 15. dicebat: Si opera nō fe-
 cissem in eis, quæ nemo alius fecit, pec-
 catū nō haberēt. Et c. 5. Scrutamini scri-
 pturas, quia vos putatis in ipsis vitam
 æternā habere, & illæ sunt, quæ testimo-
 nium perhibēt de me. Et Philippo pe-
 racta vltima coena dicebat: Nō credis
 quia ego in patre, & pater in me est? Pa-
 ter autē in me manēs ipse facit opera.
 Quibus verbis ostēdit inseparabilitatē
 essentiaē. Et tūc ad omnes apostolos ad-
 didit: Nō creditis quia ego in patre, &
 pater in me est? Alioquin propter ope-
 ra ipsa credite. Hæc dixit dñs eo quòd
 Philippus dixerat: Ostēde nobis patre,
 & sufficit nobis. Cui dominus: Tanto
 tempore vobiscum sum, & nō cogno-
 uistis me. Philippe qui videt me, videt
 & patre meū, & cætera, quæ diximus.
 Quod etiā sacerdotū p̄cipes, & scribæ
 benè dño prædicāte intellexerūt, cum
 illis dixit: Principium, qui et loquor vo-
 bis.

Impij in
 quieti se
 per

Cōp. 10
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.

Concio-
 nari inci-
 pientis
 ætas que
 lis esse
 debeat,

Christus
 se Dei fi-
 lium esse
 ostendit
 multis
 mo. 15.

10. 10. 10.
 10. 10. 10.
 10. 10. 10.

Notum
erat Iude
is Chris-
tum esse
Dei filium
quia &
palam hoc
falsus.

bis. Ioã. 8. & 10. Ego & pater vnū sumus. Quoniam Pilato volente dominum dimittere clamauerunt Ioã. 19. dicentes: Nos legē habemus, & secundū legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Et Mat. 27. insultantes dño in cruce pēden- ti dixerūt: Confidit in Deo, liberet nūc eum, si vult: dixit enim: Quia fili⁹ Dei sum. Et hoc satis cōfundūtur quidam, qui falso ausi sunt dicere dñm nunquā palam dixisse se esse filium Dei, cuius oppositum ex prādictis euangelij sentē- tijs manifestē probatur. Nihilominus putabatur à plebe indocta filius Ioseph. A scribis & phariseis, & sacerdotibus reprobabatur nolētib⁹ illis aut verba scri- pturæ, aut prādicationem domini ad- uertere, aut miracula, vel tempus eius sacratissimi aduentus considerare. De quibus prophetauit Hieremias c. 8. di- cens: Miluus in cœlo cognouit temp⁹ suum, Turtur, & Hyrundo, & Cyconia custodierunt tempus aduentus sui, po- pulus autem meus non cognouit iudi- cium domini. Quomodo dicitis: Sapie- tes nos sumus, & lex domini nobiscum est? Verē mendacium operatus est sti- lus mendax scribarum. Quod etiā dñs illis impropertit dicens Mat. 16. & in- fra. Lu. 12. Cum videritis nubem orien- tem ab occasu, dicitis statim: Nimbus venit, & ita fiet. Et cum austrum flantē, dicitis: Quia aestus erit. Et fit. Hypocri- tæ, faciem cœli & terræ nostis probare, hoc autem tempus quomodo non pro- batis? *Qui fuit Heli.* Vt genealogiam incipiat beatus Euangelista retexere, &

illum Messiam de domo David mani- festet: quin etiam præcipuē filium Dei ostendat, cum in fine concludat. *Qui fuit Dei,* patrem Ioseph nobis proponit cum ipsum Ioseph natū ex Jacob bea- tus Mattheus c. 1. affirmet. Et hæc est prima difficultas hui⁹ genealogiæ, quæ facile soluitur. Siquidem beatus Lucas naturalem generationem domini te- xens, nostram etiam adoptionis gratiā, qua per baptismum efficimur filij Dei, insinuare voluit. Videte (inquit beatus Ioannes epistola. 1. c. 3.) qualem charita- tem dedit nobis Deus, vt filij Dei nomi- nemur, & simus. Et cap. 1. sui sacri euā- gelij: Dedit eis potestatem filios Dei fie- ri, ijs, qui credunt in nomine eius. Hic Heli, cuius filium Ioseph fuisse ait, mor- tuus est sine liberis, & eius frater Iacob genuit carne Ioseph. Filij autem secun- dum legē adoptiui, vel qui à fratre gignebantur mortuo primo sine liberis, no- mine defuncti appellabantur. Itaq; bea- tus Ioseph virginis Deiparæ sponfus fi- lius fuit Iacob naturalis, adoptiuus au- tem Heli fratris eiusdem Iacob. Dein de nulla suboritur difficultas vsq; ad Na- than, vbi ait beatus Euangelista: Qui fuit Nathan, qui fuit Dauid: quoniam beatus Mattheus inquit: Dauid autē ge- nuit Salomonē ex ea, quæ fuit Vriæ, bea- tus autem Lucas per Nathan enume- rat Saluatoris genealogiam. Quæ diffi- cultas eodem ferē modo soluitur, quo- niam Nathan non naturalis fili⁹ Dauid existimatur ab interpretib⁹ sacræ scrip- turæ, sed adoptiu⁹. Tūc enī aduertēdū est

Concor-
dat Eua-
gelistas
de genea-
logia
Christi
loquen-
tes.

Alia ge-
nealogie
difficul-
tas solui-
tur.

quod. i. Paral. c. 3. ait scriptura: Porro in Hierusalem nati sunt ei filij Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon. In quo loco interpret ait: Hi tres primi fuerunt filij Vriæ, quos adoptauit Dauid in suos propter Bethsabe, quam duxerat, cuius naturalis filius fuit Salomon. Ideo per Nathan textit historiam beati Lucas, semper tendens ad adoptionem filiorum, qui per baptismum hanc acceperunt claritatem, vt filij Dei nominentur, & sint. Tunc profecquitur beatus Euangelista domini genealogiam vsq; ad Deum creatorem ipsius benedictissimi matris animæ, & sacratissimi corporis, concludens: *Qui fuit Adam, qui fuit Dei.* Restat adhuc, vt adhuc Nathan redeamus, ne quis suspicetur fuisse propheta illum, qui Dauid reprehendit de homicidio, & adulterio. Quoniam ille erat vir iam perfectæ ætatis, & propheta: hic verò iuuenis filius Vriæ, & Bethsabe, prout supradictum est. Neq; ipse iuuenis Dauidem reprehendisset de morte sui patris, & adulterio suæ matris. Nec desunt qui dicant prophetam Natha adoptatum fuisse a rege in filium, vt super Matthæum diximus, Sed quod interpret in Paralip. dixit, verius reputatur. Quomodoq; igitur fit, ab Abraham, & Dauid dominus secundum carnem descendit, quibus de eorum progenie Messiam venturum Deus multo ante promiserat. Cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 71. in Euangelium beati Luca, ex cap. quarto.*

IESUS autem plenus Spiritu sancto egressus est à Iordane, & agebatur in spiritu in deserto diebus quadraginta, & tentabatur à diabolo, & nihil manducauit in diebus illis. Et consummatis illis esuriit. Dixit autem illi diabolus: Si filius Dei es, dic lapidi huic, vt panis fiat. Et respondit ad illum Iesus: Scriptum est, quia non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei. Et duxit illum diabolus in montem excelsum, & ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis, & ait illi: Tibi dabo potestatem hæc vniuersam, & gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo do ea. Tu ergo si cadens adoraueris coram me, erunt tua omnia. Et respondens Iesus dixit illi: Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Et duxit illum in Hierusalem, & statuit eum super pinnaculum templi, & dixit illi: Si filius Dei es, mitte te hinc dorsum, scriptum est enim: Quod angelis suis mandauit de te, vt conseruarent te, & quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens Iesus ait illi: Dicitum est: Non tentabis dominum Deum tuum. Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab illo vsque ad tempus. Quoniam super Mat. c. 4. octo tractatibus longe, lateq; de his tribus domini tentationibus, quas à diabolo est passus, differuimus, & mul-

Pe bapti-
mum
filij Dei
tacti su-
mus.

Ab Abra-
ha & Da-
uid Mes-
sias des-
cendit.

Ignorás
erat & du
buis de
mon an
Christus
fuerit De
us incar
natus.

ta explicauimus, nunc breuiter in hoc
beati Lucae etiam capite. 4. eas percur
remus. Et primo oportet habere præ
oculis & animaduertere quemadmodum
demon suspicatus fuerit dominum in
carne venisse, non tamen hoc potuerit
vnquam colligere siue ex parte Dei im
pedientis, ne illum agnosceret, siue ex
detrimento cæcitatatis ipsius. Facile quip
pe est Deo illum impedire ne aliqua
cognoscat. Facile etiam est illum obce
cari, cum malitia Iudæi obcecati sint di
cente scriptura: Obcecavit enim illos
malitia eorum Sapi. 2. Nec mirum si
ipse malitiæ author sæpe excæcetur. Sū
mopere tamen concupiuit scire vtrum
Christus verus Deus, an purus homo
esset. Itaque dominus spiritu sancto in
stante se in desertum contulit, vt nos do
ceret postquam suscepimus sanctum bap
tismum oportere in desertum secedere,
& a mundi pompis, & omni vitio lon
ge abesse, etsi non heremi spacio, consi
cientiæ tamen longitudine à vitijs, &
mundanis rebus separari, iuxta illud
psal. 54. Ecce elongauit fugiens, & man
si in solitudine. Expectabam eum, qui
saluum me fecit à pusillanimitate spiri
tus, & tempestate. Qui enim nos saluos
fecit à pusillanimitate rerum tempora
lium Christus dominus est. Mundus
suos facit pusillanimes, siquidem pro
vno temporali luero, vel damno maxi
me affliguntur. Habet etiam aliquan
do tempestates horribiles, quibus suos
concutit, & hinc inde euellere nititur
eorum honores, siue diuitias, & aliquan

do vitam. Hæc omnia euadit, qui cor
de longè ab illo separatur, & in solitu
dine manet solus leuans se supra se. Iux
ta illud Hierem. Sedebit solitarius, & ta
cebit, quia leuauit se supra se. Tren. 3.
Cum igitur sathanas, cuius officium im
pedire salutem nostram semper fuit, sus
picaretur dominum in carne venisse, qui
etiam postea ligato domino coram Pi
lato passionem, quam procurauerat,
conatus est impedire per vxorem ipsius
Pilati, quæ sedenti pro tribunali Pilato
misit nuntium dicēs: Nihil tibi et iusto
illi, multa enim passus sum hodie in visu
propter illum: nunc cernens dominum
in desertum secessisse, & nihil gustare,
accessit ad illum, vt tentaret eum, &
experiretur an esset ille Dei filius, nec
ne. Idcirco dicit beatus Euangelista: *Et te
tabatur à Sathana.* Quæ etiã verbabea
tus Marcus cap. 1. in eadem scribit for
ma. Colligitur autem ex his verbis do
minum per totum decursum sui sacri
ieiunij à demone tentatum fuisse, hoc
est expertum verbis, & factis an ipse es
set filius Dei. Latenter enim demon se
fixit aliquem virum probum expecta
tem redemptionem humani generis,
& volentem exigere à domino an ipse
esset Messias promissus in lege. Domi
nus verò ne ipse hoc posset scire, se oc
cultabat. Nec poterat malignus Satha
nas hoc conijcere, eo quod dominus ie
iunius permaneret nihil manducans,
nec bibens, nec proinde fame fatigare
tur. Quoniam iam hæc expertus fue
rat in Moyse quadraginta diebus, & qua
dra

Tentatio
demonis
ideo fa
cta fuit,
vt expe
rretur
an Chris
tus esset
filius Dei

Aliqui
dicitur
quod
dicitur
quod
dicitur
quod

scilicet
dicitur
quod

Moyſes
& Helias
etiã. 40.
diebus ie
iunantes

draginta noctibus ieiunãte, ſine eſurie
cũ legem accepit. Etiã in Helia, qui
ambulauit diebus quadraginta, & toti
dem noctibus uſque ad montem Dei
Horeb, ſine cibo in fortitudine cuiuſdã
ſubcinericij panis, quem pridie mandu
cauerat. Angebatur Sathanas, & ſecũ
mirabatur nõ poſſe ſe à domino exqui
rere quod ulebat, & magnopere opta
bat. Cum autem diuina voluntas fuit
Chriſti domini humanitatẽ, quam ge
rebat, à tanta importunitate, & moleſta
dẽmonis ſocietate eximere, finito tem
pore dierum quadragita eſuriit. Ille ue
rò maximus inſidiator cum eſurientem
cerneret, ait: Dic lapidi huic, ut panis
fiat, ſi filius Dei es præmittens: ut vel
correptus à domino recederet, vel in mi
raculi operatione poſſet capere, quod
optabat. Quod autẽ beatus Lucas ait,
Lapidi huic, & beatus Matthæus: Dic
ut lapides iſti panes fiant, intelligendũ
eſt utrumque dixiſſe, uidelicet: Dic ut
lapides iſti panes fiant, vel ſaltem lapi
di huic ut panis fiat, vno tantum ſaxo
vel digito, vel manu oſtenſo. Regula e
nim uerò ſemper legentibus ſcripturã
præ oculis eſt habenda, cum diuerſum
ab vno Euãgeliſta alius explicet, utruq;
dominum dixiſſe. Nunquam enim re
peritur in ſacro Euangelio aliquid con
trarium, ſed diuerſum, dum Euangeli
ſtarum vnus ſic, alter uerò aliter ſcrip
ſit. Dominus, qui ipſius nouerat inimi
ci tentationem, & eius cogitationẽ cer
nebat, reſpõdit: Scriptum eſt, (Deut. 6.)
Nõ in ſolo pane uiuit homo, ſed in om

ni uerbo, quod præcedit de ore Dei. Hoc
eſt in quocunq; Deus uoluerit, poteſt
ſuſtentari, poteſt ſaturari, poteſt nutriri
herbis, uirgultis, fruſtibus, ſiue quocunq;
alio. Itaque non opus eſt miraculo ubi
adeſt diuina clemẽtia. Obſtupuit Satha
nas nihil potens coniecturari illius rei,
quam expetebat ſcire, uidelicet eſſet ne
Dei filius, an tantum homo. Tunc du
xit eum in Hieruſalem, & ſtatuit ſupra
pinnam templi, uolens experiri (ſi poſ
ſet) utrum homo eſſet, & uana ductus
gloria moreretur: an Deus eſſet, & ali
quod ſignum ſuæ diuinitatis præſtaret.
Quod autem beatus Lucas ſecundam
tentationem cupiditatis & ambitionis
ſcripſit, per recapitulationem tanquam
maximam poſuit. Matthæus uerò or
dinem ſecutus, non magnitudinem tẽ
tationum, illam tertiam ſcripſit. Tunc
ad uanitatẽ conuerſus, qua multa ad
ſe trahit hominum capita, inquit: Si fi
lius Dei es mitte te deorſum. Hoc pro
culdubio aliquo adducto colore exiſti
matur dixiſſe, uidelicet: Omnes uiden
tes te uolare per aẽra nouum miraculũ
cernentes tibi credẽt, & tuis parere mã
datiſ præſto erũt uideẽtes rei huius cla
ritatẽ. Et quis eſt, qui tibi nocere poſſe
exiſtimet ſi te auis more uiderit per aera
uehi? Cum enim dæmon ſit uanus & ſu
perbus, exiſtimauit hoc modo poſſe do
minum uel ſi homo eſſet ex tanta præ
cipitatione in terram illiſum mori, uel
ſi Deus eſſet, aliquid ſibi in reſponſis,
uel in facto daturum, quo poſſet tam
diuturnæ tentationis propoſitum ſine
aſſe-

Cupidi
tatis &
ambiti
onis t. nra
tio max
ima,

Vanita
tis tenta
tio.

Regula
in ſacra
ſcriptu
ra obſer
uanda,

affequi. Cui dominus humiliter respon-
 dit: Scriptum est: Non tentabis domi-
 num Deum tuū. Erant enim gradus in
 interiori parte templi, quibus ascende-
 batur ad pinnam templi. Ea propter te-
 rare Deum esset cum posset per lapideā
 scalam descendere, se præcipitare per
 aëra. Ultimo loco vidēs se per dies qua-
 draginta delusum decreuit dominum
 in alto constituere monte, & illi breui
 tempore omnia mundi regna ostende-
 re digito, & gloriam eorum. Quod cū
 fecisset ait: Ecce illic est India Oriē-
 talis, in qua tot regna sunt sita, illic Africa,
 illic Europa, in quibus tot sunt regna,
 tot diuitiæ, quæ mihi tradita sunt, &
 cui volo do illa. Si ergo procidēs adora-
 ueris me, omnia tibi dabo. Cōsiderādū
 hic est quòd dæmon etsi mentitus est
 quoniam nō illi tradita sunt à Deo, sed
 peccatis hominum exigentibus Deus
 permisit illum in idolorum templis Iu-
 daea excepta, adorari, nec cui vellet po-
 terat illa dare, sed cui dominus permit-
 teret: verū tamen magnitudinem Chri-
 sti tantam cernebat, tantumq; admira-
 batur illum hominem, tantumq; time-
 bat, vt si purus homo esset, omnia illi
 vellet donare: illius veritus magnitu-
 dinem, & excellentiam. Viderat quidē
 Ioannē non manducantem, neq; bibē-
 tem, indutum cilicio, neq; tamē vnquā
 sic tentauit, neq; sic veritus est, neq; sic
 timuit. Quemadmodum enim (vt au-
 cupes ferunt) ardea accipitrem illum,
 qui eam est capturus, ita timet, vt cum
 è manu aucupis emissum videat, vocē

emittat ciulantem: ita dæmon nullū
 vnquam sanctorum timuit, nisi Chri-
 stum dominum. Neque vnquam po-
 tuit quiescere, aliquādo illum Dei filiū
 dicens, aliquando quòd ante tempus se
 venisset torquere conquerens. Donec
 molestissimè illum ferens fecit morte
 damnari. Cumq; iam prope illam ho-
 ram esset poenituit eum, & voluit per
 vxorē Pilati (quam terroribus illo ma-
 ne persecut⁹ est) mortem impedire, nō
 tamen potuit. Nam in corda Iudæorū
 sagittam odij erga dominū & inuidiæ
 tam profundè infixerat, vt iam tunc te-
 poris abstrahere & euellere nō valeret.
 Dominus mansuetissimus ex scriptu-
 ra respondit: *Dictum est: Dominum Deū
 tuum adorabis, & illi soli seruiēs.* Sic abiit
 dæmon confusus, & non comparuit vs-
 que ad tēpus persecutionis eius, & mor-
 tis. Tunc enim tentauit illum morte &
 innumeris tormentis, & lacepsit iniu-
 rijs per manus Iudæorum in domo An-
 næ, & Caiphæ, & per manus gentium
 in domo Pilati. Ecce quā ridicula est
 dæmonis astutia, quā parua & exi-
 gue vires. Suo se gladio peremit, suis est
 viribus à domino deuictus. Qui pro-
 pter nos quemadmodum sustinuit mor-
 tem, sic sustinuit tentationes, vt suis tē-
 tationibus (inquit beatus Gregorius) no-
 stras tentationes vinceret: quemadmo-
 dum mortem nostram sua morte supe-
 rauit. Non enim (inquit beatus Aposto-
 lus Paulus) habemus pōtificem, qui nō

Diabol⁹
 poenituit

Dæmon
 valde ti-
 muit
 Christū.

Tentat⁹
 inuict⁹
 inuict⁹
 inuict⁹

Tentari se permittit Christus, ut nos à tentationibus eriperet.

Variæ & multæ sunt tentationes nostræ.

Tentationibus fortiter resistendum.

rudine absq; peccato. Heb. 4. Et c. 2. ait: In eo enim, in quo passus est ipse, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari. Hoc fecit benignissimus Iesus se opponens demoni tentandum, ut nos à nostris tentationibus eriperet, & mereretur nobis auxiliari cum tentamur. Quis enim est, qui non plurimas omnino die in se experiatur tentationes? nunc iræ, nunc odij, nunc vindictæ, nunc carnis, nunc gulæ, nunc avaritiæ, nunc iactantiæ, nunc supbiæ, nunc ambitionis, nunc furti, nunc pigritiæ. Per multas (inquit beatus Apostolus Paulus Act. 14.) tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Hæ tribulationes tentationes omnino sunt, quibus vrgemur à falsis fratribus, à carne nostra, ab hoc seculo nequam, & premimur, & ad peccandum vel allicimur, vel impellimur. Quicumque ergo se stimulum ab aliqua tentatione siue persecutione senserit, ad Christum dominum cõfugiat, eius imploret auxilium. Qui enim pro nobis tentatus est, adiuvabit fragilitatem nostram. Fidelis autem Deus (inquit beatus Apostolus Paulus) qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis: sed faciet cum tentatione protentum, ut possitis sustinere. 1. Cor. 10. Quod etiam ipse sibi narrat contigisse. 2. Cor. 12. dicens: Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Sathanæ, qui me colaphizet. Propter quod ter dominum rogavi, ut discederet à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nõ ergo cum

-ibus

tentamur deficiamus, verum etiam cõfidamus in domino, qui novit pios de tentatione eripere (2. Petri. 2.) iniquos verò in diem iudicij reseruare cruciandos. Et omnes, qui pie viuere volunt in Christo Iesu persecutionem patientur, inquit beatus Apostolus Paulus. 2. ad Timoth. 3. Hoc autem ideo contingit bonis, ne eleuetur in superbiam, existimantes se aliquid esse, quemadmodum paulò antè diximus, beatus Apostolus Paulus ne reuelationum magnitudine extolleretur, tentatus est. Quoniam verò superbiæ peccatum coram Deo grauisimum est, & omnium peccatorum initium, oportet sanctos in hac vita tentationes perferre ne extollantur. Vna alia tentatio siue sit intrinseca, siue à proximorum persecutione extrinseca, preseruetur tãquam antidoto anima à superbia, quæ est maximum peccatorum. Hac enim Lucifer, & mali angeli, demones pessimi facti sunt: hac corruit primus parens: ob hanc in vniuersum diuisa est vna lingua, qua omnes homines vtebatur, in plurimas linguarum diuisiones Gen. 11. Propter hanc in bestiam versus est rex Babylonis Nabuchodonosor, Dan. 4. Propter hanc David populum numerando peste plectitur. 2. Reg. 24. Huius causa datus est in reprobum sensum Absalon volens regnare, & David patrem suum occidere. 2. Reg. 15. Saulis superbia illum è regno deiecit, dum præceptum Dei & expectationem Samuelis paruipendens, iussa non adimpleuit. 1. Reg. 15. Roboam autem super

Tentantur quare etiam serui Dei

Superbia peccatum maximum.

Superbia peccatum.

Tentantur quare etiam serui Dei

Tentantur quare etiam serui Dei

bc

bèloquens populo, amisit decem tribus Israel, quæ sibi Ioram constituerunt regem, qui fuerat Salomonis patris eius seruus. 3. Reg. 12. Propter hæc, & alia multa, quæ possumus adducere exépla, dñs seruos suos multistentationibus, & tribulationibus permittit tentari, ne in superbiam incidant diaboli. A quibus tamen eripere consuevit quando opus est, & interim manum suam supponit, ne cadant. Quoniam p nobis omnes vicit tentationes dæmonis, vt nos in ipso, & per ipsum victoriam reportemus gratia eius. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 72. in Euangelium beati Luca ex cap. quarto.

TRactatu. 4. in Euangelium beati Matthæi, cum de his tentationibus prædictis multa disseruimus, quatuor diximus esse in mundo tentatores. Tentare autem nihil aliud est, quàm experimentum alicuius velle accipere. Quod bono, vel malo medio fieri potest. Deus enim tentat suos ad bonum & profectum illorum, vt est illud: Tetauit Deus Abraham. Gen. 22. Tentat etiam bonus homo, videlicet pater filium, vt experitur eius naturam, & ingenium. Idem facit magister discipulo. Tentat malus homo, vt ad malum inducat. Tentat dæmon, vt hic legitur in Euangelio tetasse dominum. Superest nunc de genere nostrarum tentationum aliquid dicere

re, quas demon per se, vel per malos homines exercet. Quæ utiq; quatum ex sacra potest conijci lectione, quatuor sunt. Est nempe tentatio meridiana, à qua psal. 90. Dauid dicit liberari eum qui habitauerit in adiutorio altissimi. Ea est cum sub boni specie demon vult illudere homini, quem tentat, & in preceps agere. Hæc est subdola, & à multis non cognita tentatio, quoniam cogitantes se bonum facere incidunt in ruinam. Sic delusit dæmon Saulem, cum pepercit Agag regi Amorrhæorum, & pecoribus obesis, de quibus obtulit sacrificium cum omnia trucidare Deus illi præcepisset per Samuelem. Vnde reprobatu à Deo est, & perijt in bello. 1. Reg. 15. & 31. Propter hoc præcauens beatus Apostolus Paulus ad Cor. 2. c. 11. ne sub nomine apostolico quidam pseudoapostoli illis illuderent, ait: Nã eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et nõ mirum, ipse enim Sathanas transfiguratur se in angelum lucis. Sub virtutis specie tentatus est beatus Petrus, dum venientibus de Iudæa fratribus separabat se à conuersatione eorum, qui ex gentibus conuersi erant ad dominum. Quæ beatus Apostolus Paulus ne faceret monuit, vt ipse refert ad Gal. 2. Cum autem (inquit) venisset Cephas Antiochiam in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quàm venirent quidam à Iacobo, cum gētibus edebat: cum autem venissent, subtrahebat, & segregabat se, timens eos, qui ex circuncisione

Tentationes 4. exercet demon pet se, vel etiam per malos homines.

prima tentatio meridiana est.

Tentare quid sit.

Tentatio bona & mala.

erant.

erant. Et simulationi eius consenserunt cæteri Iudæi, ita ut Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non rectè ambularent ad veritatem euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu cum Iudæus sis gentiliter viuis, & non Iudaicè, quomodo gentes cogis Iudaizare? Cum enim beatus Petrus natura esset ex Iudæis, gentiliter viuebat, hoc est non obseruabat illas cæremonias Iudaicas de non edendis certis cibis, & suo facto inducebat alios conuersos ex gentibus ad illas iam per fidem, & gratiam domini nostri Iesu Christi abolitas obseruantias legales. Hoc tamè certissimum est beatum Petrum bono id animo fecisse, suspicatem rectè se agere. Nihilominus meridiana illa têtatio fuit cum sub boni specie non bene ageret. Hac prima tentatione aggressus est cacodæmon Christum dñm expetens ut lapides in panes conuerteret, & ne fame periret sui monebat curam gereret. Hæc facillè subditi possunt euadere culpam, & si præsidēs eorum fortè non euadant. Quoniã nihil aliud illis certius esse potest, quam id facere, quod iubetur. Secūda têtatio est subreptitia, & hæc nimis periculosa est, cum quis incautè vel respicit, vel aliquid aliud facit, vnde potest ei ruina oriri. Sic David deambulans in solario suo, & fortè bonis cogitationibus occupatus incens, respexit ex aduerso, & vidit mulierem se lauantiem in solario suo. Qui continuo quæsiuit quæ esset, & non veritus adulterium, illam ad se accersisse

cit. Quæ concipiens, & regi notum faciens fuit causa homicidij viri sui Vriæ Hethæi. Ex illa prima subreptione cogitatus iniqui deuiçt illecebra hoc malum peregir. Omnibus igitur iuuenibus, & senibus vigilare ceccsarium est, ne aliquid subdolum subrepat, & cor intus mordeat: ita ut iam non cõsideret quid agat, sed quomodo appetitū suum consequatur. Habet hæc tentatio vnicū remedium, quamprimum subreptio cor tetigerit, occasionem omnino euitare, & fugere, Deum deprecando, & carnè amoto loco, vel flagellistandiu castigare, donec redeat homo ad sui & Dei, & poenarum inferni, & iusti iudicij magni Dei plenam considerationem. Solet enim cacodæmon viros probos hac arte (nisi ei Dei gratia obuietur) deludere. Tertia têtatio est violenta. Domine vim potior, dicebat Ezechias, responde pro me. In præallegato psal. 90. dicitur: Ab incurso. Cum enim multi simul dæmones intadunt hominem, & aduersus illum præliantur, & illum vehementissimè tentant & vrgent, incurso dicitur, & quodammodò violètia. Quemadmodum Marci. 5. legitur de quodâ dæmoniaco homine, qui nec catenis, nec vinculis alijs poterat retineri, qui habitabat in monumentis. Quem cum dominus exire ab homine compelleret, & nomen illius requireret, respondit: Legio mihi nomè est, quia multi sumus. Hanc tentationem violentam satis aptè descripsit David dicens, psal. 70. Ne projicias me in tempore senectutis

cum

2. tenta-
tio subre-
pticia.

3. tenta-
tio vio-
lenta.

cum defecerit virtus mea, ne derelin-
 quas me. Quia dixerunt inimici mei mi-
 hi, & qui custodiebant animam meam con-
 cilium fecerunt in unum dicentes: Deus
 dereliquit eum, persequimini, & com-
 prendite eum, quia non est qui eripiat.
 Hęc tribulatio magna est. Unde & com-
 pulsus est addere: Deus ne elongeris a
 me, Deus in auxiliū meū respice. Hoc
 sic tētatō oportet sępe reiterare: Deus
 ne elongeris a me, Deus in auxiliū meū
 respice. Quarta tētatō non minus pe-
 riculosa est, & si nō sit violēta, est revera
 cōtinua. Cū demō in corde singulis die-
 bus, singulis horis, singulis momētis nō
 finit hominē quiescere. Sed quēadmo-
 dum muscæ sępe flabello abigūtur, &
 iterum pungunt, sic isti demones more
 muscarū iterum, atq; iterū cogitationes
 puerfas in corda mittūt. Sic fecit Iudæ,
 de quo beatus Ioānes. c. 13. ait: Et cū dia-
 bolus iam misisset in cor, vt traderet eū
 Iudas Simonis Iscariotes. Sic enī cōti-
 nuō cor Iudæ inuasit, sic & corda phari-
 sęorū, scribarū, & principum sacerdotū,
 vt nō quiescerēt quousq; dñm crucifigi
 procurarēt. De hac dicit Dauid ps. pal-
 legato, in quo oēs has quatuor descripsit
 tētatōnes: A sagitta volāte in die, a ne-
 gotio perābulante in tenebris. Est cōti-
 nua hęc tentatio nocte, & die cōtinuō
 perseverās. Qui autē habitat in adiutorio
 altissimi, & in protectione Dei cœli, eri-
 pitur ab hac importuna tētatōne, quæ
 nō finit vel vna hora hominē quietē vi-
 uere, quin se imisceat, quin vrgeat, quī
 pulset, quin pungat. Has oēs vicit pro

nobis, vt nos illas vincamus dñs noster
 Iesus Christus gratia sua. Cui cū patre
 & spiritu sancto est honor, gloria, & im-
 periū per omnia secula seculorū. Amē.

¶ *Tractatus. 73. in Euangelium bea-
 ti Luca ex cap. quarto.*

ET regressus est Iesus in virtute spiritus
 in Galileam: & fama exiit per vniuer-
 sam regionē de illo. Et ipse docebat in syna-
 gogis eorū, & magnificabatur ab omnibus.
 Et venit Nazareth vbi erat nutritus: & in-
 traivit secundū consuetudinē suā die sabbati
 in synagogam, & surrexit legere. Et tra-
 ditus est illi liber Isaia propheta. Et vt reuol-
 uit librū inuenit locum, vbi scriptū erat. Spi-
 ritus domini super me, eo quod vnxit me,
 euangelizare pauperibus misit me, sanare
 contritos corde, predicare captiuis remissionem,
 & cæcis visum, remittere confractos in
 remissionem, predicare annū domini accep-
 tum, & diem retributionis. Et cum plicuisset
 librum, reddidit ministro, & sedū: & omnīe
 in synagoga oculi erant intendentes in eū.
 Cepit autē dicere ad illos: Quia hodie im-
 pleta est hęc scriptura in auribus vestris. Et
 omnes testimoniū illi dabāt, & mirabantur
 in verbis gratia, quæ procedebant de ore ip-
 sus. Et dicebant: Nōne hic est filius Ioseph?
 Regressus est dominus de deserto in Ga-
 lileam in virtute spiritus sancti, illo enī
 spiritu, quo venit in desertū, illo regref-
 sus est. Si quis fuerit virtute aliquō du-
 ctus, eadē reuerti debet. In eūdo, & re-
 deundo semp Dei spiritu debem⁹ ince-
 dere. Sūt q̄ Dei spiritu ingrediūtur siue

4. Tenta-
 tio conti-
 nua.

religionē, siue vitam spiritualē, sed non eodem reuertuntur spiritu, quoniam amissa virtute, siue relaxato spiritu nō perseuerant cum illo spiritu, quo in desertū pulsī sunt. Ideō Euāgelista regressionem de deserto eodē spiritu narrat fuisse, quo fuit ad desertū impulsio. Mirum in modum hoc probis viris, & qui ad aratrum manum suam miserūt, debet esse præ oculis ne tepescant, & à feruore spiritus deficiāt, quo aggressi sunt virtutis viam. Nō enim pauci reperiuntur, qui magno quidē feruore incipientes, paulatim tamē dum proficere deberent, deficiunt. *Fama per vniuersam Galilæam exiit de illo.* Populi consuetudo est mirari, & verbis ora laxare. Non dubiū quin hæc fama non sine causa, quam retulit beatus Euangelista, processit doctrinæ & miraculorum. Cœpit enim secundum Matheum c. 4. prædicare: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Et vocauit quatuor præcipuos apostolos Petrū, & Andræā, Iacobum, & Ioannem. Prædicabat euāgelium regni, & sanabat omnē languorem. Ideō fama crescebat, & indies augebatur per vniuersam Galilæam, & docebat, & magnificabatur ab omnib⁹. **Q**uandiu qui prædicat non tangit putridum membrum, neq; ad particularia descendit, magnificatur ab omnib⁹, laudatur, & sublimatur. Ita omni hora contingit cum quis prædicat speculatiua, & domini aduentum, & redemptionem, magnificatur. Cum autē cœperit vitia carpere, & singulorum peccata re-

Cœnoscio-
natores
quousq;
populo
& princi-
pibus gra-
ti sint.

prehendere, cōtinuō vituperatur. Cum dominus in initio suæ prædicationis cœpit aduentum suum notum facere, & pœnitentiam in genere prædicare, abstineret à vitijs, virtutes sectari, magnificabatur: cum autem cœpit pharisæos arguere, hypocritas carpere, scribas, & sacerdotes reprehendere, cœpit ab illis ipse calūniam pati. Quēadmodum enim si habes sanum brachiū, quantumcūq; quis illū vi huc, ac illuc moueat, rides, neq; doles: si autem habes brachium infirmum, vbi quis etiam leniter tetigerit, statim doles, & clamas: sic certe cōtingit verbi Dei prædicatoribus. Cum enim homines sanum intellectum, & fidem integram habēt, quantumcūq; de his differas libenter audiunt, lætantur, & prædicatorem extollunt: Si autē voluntatē illorū (ex qua cupiditate, ambitione, & illecebris laborēt) tāgas, clamāt, vociferātur, nec volūt audire. Venit dñs percurrēs Galilæā in ciuitatē Nazareth, vbi erat nutritus. Nō enī deserenda est ppria patria, quin verbi cōcionator etiā illuc accedat: & suorū fructū requirat, q̄ ceteris alijsq; pficere cupit. *Intrauit igitur in synagogā die sabbati, secundum cōsuetudinem suam.* Hęc necesse est sit etiā cōsuetudo nostra, vt die dominico, & ceteris festiuis dieb⁹ ad ecclesiā accedam⁹. *Et surrexit legere.* Sacerdos internum secundum ordinē Melchisedec etiam lectoris officium voluit exercere docēs nos nō negligere gratiā, quæ nobis est data, & nō respicere in ecclesia Dei etiā minora officia. Cū autē tradit⁹ illi esset liber

Patriā
deserenda.

Pauperibus euangelizare Christus fuit missus.

Humilibus datur gratia.

liber Isaia, & aperuisset librum, occurrit (non suspicor casu, sed eius diuina prouidentia) caput. 61. de aduentu Messia, et eius mirabilib⁹. Primò quod euangelizare pauperibus sit missus. Siue hoc intel ligatur de apostolis primo vocatis, quibus bonus eius est nūtiatus aduentus, siue de pastorib⁹, quib⁹ eius sacratissima est nūtiata natiuitas, siue de pauperibus spiritu, hoc est humilibus: hoc primum dicitur eius opus pauperibus bonū nūtiatū manifestare. Secundo loco ponit *sanare contritos corde*: prout multis ad illum conuersis cōtigit. Qui enim cor habet integrum, supbia eleuatū, nō meretur salutē: cor verò contritum nō despicitur. Cor (inquit Dauid ps. 50.) cōtritum, & humiliatū Deus non despiciet. Sēper attendendum est in Euāgelio humilibus dari gratiā, supbos verò reijci à Deo. Tertio prædicare captiuis remissionē. Nobis, qui captiui sub inimico tenebamur diabolo, remissio prædicatur, ut solutis cōpedibus liberi possimus incedere. Dñs soluit cōpeditos, ps. 145. Hoc Messia officium est. Et Ioā. 8. Si ergo vos filius liberaberit, verè liberi eritis. Quarto *cæcis visum*. Qui enī in tenebriserant siue Iudei, siue gentiles illuminati sunt per Christum dñm. Quintum *dimittere cōfractos in remissionem*. Onere ij sunt opressi mundi, & peccatorū, iam nō valentes tantū onus portare. Vnde dñs dicit, Mat. 11. Venite ad me oēs qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos. Sextò *prædicare annum domini acceptū*: hoc est tēpus acceptū. Ecce (inquit bea-

tus Apostolus Paulus) nunc tempus acceptabile, ecce nūc dies salutis. 2. Cor. 6. *Et diem retributionis*. Ecce septimum. In aduentu enim verò domini dies retributionis effulsit. Vnde Isaia ait cap. 35. Dicite pusillanimis, confortamini, & nolite timere. Ecce Deus noster ultionē adducet retributionis: Deus ipse veniet & saluabit nos. Adduxit dñs ultionem in seipso pro nobis passus: & ipsa ultio facta est retributio nostra cū nobis per suam benedictissimā passionem meruit redemptionem. *Cum autem ministro reddidisset librum, sedit: & omnium in synagoga oculi erant intēdentes in eum*, ut prophetiam explanaret. *Ille verò cæpit illis dicere: Quia hodie hæc scriptura impleta est in auribus vestris*. Quoniā ipse erat ver⁹ vnctus Messias, ipse spiritu sancto secū dum hominē plenus, ipse, qui pauperibus euangelizabat, ipse qui sanabat contritos corde. Captiuis sub diaboli potestate ipse adducebat remissionem pretio sui sanguinis sacratissimi. Ipse cæcis visum sua doctrina præstabat, cōfractos in remissionem ducebat, tēpus dñi acceptum, & remissionē præstabat peccatorum. Quod aut omnes illi testimonium reddebant, non existimo testimonium illud fidei fuisse, quòd esset verus Messias, sed testimonium quòd esset sapiēs, & eloquēs. *Et mirabātur in verbis gratia, qua procedebant de ore eius*: quāta. sc. cū gratia exponeret scripturas. Nihilominus dicebāt: *Nōne hic est filius Ioseph?* Ac si dicerēt: Quomodo talia loquit, tāta gratia prædicat, cū sit nobis not⁹ p^r ei⁹?

Concionariorib9 octo obseruanda

Primū.

In hoc satis apparet eos nō credere illū esse Mesiā in lege promissū Dei & virginis filiū. Hęc octo quæ hic designātur oportet Euāgelij nūtiatores dū populo prædicāt obseruare. Primū est ex scripturæ libris, & sanctis doctoribus sermone componere, non ad libitum fingere: neq; texere fabulas: sed accipiat sacre scripturæ lectionē, & illā exponat populo. Hoc enim dominus fecit: qui cū esset scripturæ conditor, & prophetarū dominus, possētq; sine libro lectionem Isaïæ recitare, non id voluit: sed prius legit, deinde explanauit: vt nos etiā doceret ex libris sacris, & doctoribus sanctis petere, quæ prædicamus. Deinde sequitur secundo pauperibus euangelizare.

secundū

Non enim quantūuis insignis sit concionator debet negligere pauperes: sed in quemcunq; se vicū conferat, ita liber, & ad animarum profectū concionetur, ac si coram principibus huius seculi esset concionaturus. Prædicet etiā pauperibus, quibus iam promittitur (si quis eorum aggregetur numero) præcipue spiritu pauperibus bonum euāgelij nūtium: Quoniam ipsorum est regnum

tertiū.

coelorum. Tertiò contritis, & poenitentiam agentibus salutem annūtiat, & illos confirmet in domino. Sic legimus in Actis apostolorum. c. 2. cum beatus Apostolus Petrus concionaretur ad populum, & dominum spiritu sancto vnctum verū Mesiā, verumq; Deum & hominē prædicaret, dicēs: Certissimè ergo sciat omnis domus Israel quia & dominum eum & Christū fecit Deus hunc Iesum,

quē vos crucifixistis. His auditis cōpūcti sunt corde, & dixerūt ad Petrū, & ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Quibus Petr⁹: Poenitentiam (inquit) agite, & baptizet vnusquisq; vestrū in nomine Iesu Christi in remissionē peccatorū vestrorū, & accipietis donū spiritus sancti. Et illa die baptizati sunt tria millia. Similiter beatus Apostol⁹ Paulus ad Cor. 2. c. 1. cū quendā obiurgaret ipse & populus Corinthiorum, ait: Sufficit illi, qui eiusmodi est, obiurgatio hæc, quæ fit à plurib⁹: ita vt è cōtrario magis donetis, & cōsolemini: ne fortè abūdantiōri tristitia absorbeat, qui eiusmodi est. Ecce quomodo prædicator poenitentibus medicinā leuē debet adhibere. Hoc est sanare cōtritos corde, annūtiare illis Dei misericordiam, de quo hæc scripta sunt. Et ps. 140. Dauid dixit: Qui sanat cōtritos corde, & alligat cōtritiones eorum. Quarto loco debet prædicator euāgelij remissionē nuntiare vitiorum captiuis, quos caro & demō irretitos tenet. Iuxta illud, quod ad Timo. 2. c. 2. beat⁹ Apostolus Paul⁹ scribit, dicēs de quibusdā hereticis: Seruum autē dñi non oportet litigare, sed māsuetum esse ad omnes, docibile, patientē, cum modestia corripiētē eos, qui resistūt veritati: nequādo det illis Deus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscāt à laqueis diaboli, à quo captiui tenētur ad ipsi⁹ voluntatē. Captiuis his remissio prædicāda est, & leniter trahēdi sunt, quēadmodū fecit & dñs. Quintò cecis visus annuntiandus est, si quos repererit ignorantia prædicator

inquit
pau
m
m
m
m

illius
m
m

Quartū.

Quintū.

tor

tor euāgelij laborare. Illi enim dicuntur cæci, qui ignorantia laborant. Aliquando à natiuitate: vt ille, quē dominus sanauit, Ioā. 9. Vbi cum diceret dñs pharisæis eo quòd miraculum adumbrare volebant: In iudicium ego in hūc mūdum veni, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Pharisei dixerunt: Nunquid & nos cæci sumus? Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum: nūc vero dicitis: Quia videm⁹, peccatum vestrum manet. Itaq; cæcis lux prædicanda est, quæ venit in mundum. Ad hoc enim venit filius Dei lux vera, vt illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum. Sexto remittendi sunt fracti in remissionem. Illi dicuntur fracti, qui oneribus peccatorum curuati sunt: Sic enim qui multis debitis onustus, nec potest creditoribus soluere, dicitur fractus. Sic seruus ille, qui debebat domino suo decē milia talentorum, inuenit remissionem à domino, cum iam ferrè mittendus esset in carcerē. Hos si repererit prædicator euāgelij, in remissionem debet illis pœnitentiam suadere, & misericordiā Dei nuntiare: qui ad hos contractos in remissionem mittendos venit, vt spe remissionis accepta in Christo respirent. Qui pro nobis Deo patri debitū soluit, si voluerimus in remissionem abire, & peccata relinquere, & eadem bonis operibus, ieiunijs, orationibus, & elemosynis purgare. Septimo debet euāgelij prædicator annum domini acceptum prædicare: quoniam Christo domino

in carne passō, iam opera nostra eius gratia erunt Deo accepta, quibus quidem merita possumus plurima accumulare. Octauo debet diem retributionis nuntiare. O foelix tempus, in quo iā non (sicut olim) in limbum descendunt animæ Dei seruorum, sed aperta ianua cœli per Christum dominum quæcūq; sine macula egreditur anima, cōtinuò ingreditur requiem beatorum. Hęc est promissio diuina incipiente illam annūtiare præcurfore Ioanne, consummate Christo domino dicente: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim non limbus, sed regnum cœlorum. Iam de hoc regno sæpe loquitur euāgelica scriptura: nimirum cum adueniente dño regnum cœlorum appropinquaret. Et ipso moriente audit pœnitens latro: Hodie mecum eris in paradiso. Et seruo frugi dicitur: Euge serue bone quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Postquam hæc octo obseruauerit euangelicus præco, sedeat: hoc est sui factus officij compos quiescat. Dominus enim verò illi quietem reddet cum librum complicauerit, cum prædicationem finierit: & de huius corporis erga stulo ereptus inquietis sedem remunerabitur gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Tractatus. 74. in Euangelium beati Luca ex cap. quarto.

r iij

Et

Octauo:

Felix
Christia-
norum
tempus.

sexto.

septimo.

ET ait illis: *Utrique dicetis mihi hanc similitudinem. Ne dice cura te ipsum. Quanta audiuimus facta in Capharnaū, fac & hic in patria tua. Ait autem: Amē dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis. Multa vidua erant in diebus Helia in Israel quando clausum est cœlum annis tribus, & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra: & ad nullam illarum missus est Helias, nisi in Sarepta Sidonia ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in Israel sub Helisao propheta, & nemo eorum mundatus est, nisi Naaman Syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hæc audientes. Et surrexerūt, & eiecerunt illum extra ciuitatem, & duxerunt illum vsque ad supercilium montis, supra quem ciuitas illorum erat edificata, ut precipitarent eum. Ipse autem transiēs per medium illorum ibat. Postquam dominus locutus est, & ipsi admirati in doctrina eius, nihil altius quæretes ad ima descenderunt dicentes: Nonne iste est filius Ioseph? De quo cum veniret in Nazareth, & mirarentur doctrinam eius, & dixisset eis, quæ hic narrantur à beato Luca, subiunxit beatus Matthæus. 13. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorū. Et beatus Marcus cap. 6. eadem referēs ait: Et non poterat ibi virtutem illam facere: nisi paucos infirmos impositis manibus curauit, & mirabatur propter incredulitatē eorum. Nemo enim (ut hic inquit) propheta acceptus in patria sua propter conuersationem continuā.*

Conuersario continua detrahie auctoritati

Homines enim non mirantur, nisi in solita quædā, & noua facta ab ijs, quos non nouerunt. Si patriam Iesu quæramus, secundum diuinitatem, finis est patris, cui semper acceptissimus est filius. Secundum humanitatem, si ortū attendamus, Bethlehem est, vbi natus est. Si conceptum, & matris, aitorumq; habitationem, ipsa est Nazareth Galilææ ciuitas, in qua dominus conceptus, & nutritus est. Cuius ciues satis increduli ostenduntur, cum dominus dicat: Nemo propheta acceptus est in patria sua. Quod duplici confirmat exemplo, Helia ad viduam Sareptanam missi, & Helisai sanantis leprosum alienigenam. In Capharnaum, quæ villa consolationis interpretatur, multa signa operatus est. Qui enim spiritu Dei agitur, qui habitat in loco pascuæ spiritualis, & in domo consolationis morantur in ijs multa operatur dominus. Donat castitatem in carnis petulantia, patientiam in persecutionibus, humilitatem in elatione, largitatem in auaritia, in cupiditate modestiā, in gula abstinentiam, in pigritia diligentiam. Væ autem illi animæ, quæ est patria Christi per fidem tantum, quam plurimis deturpat peccatis. Hæc est carnalis patria, in qua Christus dominus, et si per baptismum incepit habitare, tamen propter morum corruptionem nulla operatur miracula. Quoniam cōmutauit, qui eiusmodi est, gratiā, quā in sacro suscepit baptismo, in peccata, quibus deseruit die, ac nocte: & Chro, quæ inductus est in baptismo

Patria Christi.

Propter fidem solam non moratur in nobis Christus

zismo secundum Apostolum ad Gal. 3. Quicumq; enim in Christo Iesu baptizati estis, Christum induistis, Christo (inqua) reiecto se peccatorum seruum fecit, & vestitus est illa. Ita vt iam in similibus non videas, nisi os iurans, linguam mentientem, oculos lasciuietes, aures detractionibus patentes, caput & cor praua cogitantia, manus innoxium sanguine fundentes, pedes ad malum currentes, & totum corpus libidinibus, tanquam fus in volutabro luti, se immerges: Ideo non est reperta vidua in Israel qua digna esset hospitari Heliam, neq; leprosus qui ab Helixeo mundaretur nisi Naaman Syrus. Vidua autem pro solitudine accipitur, & Naamae aliter comotus interpretatur. Vidua autem, quae secundum beati Apostoli Pauli consilium. 1. Cor. 7. Sic permanferit aliena a consortio viri, apud hanc hospnatur propheta, & farinae, & olei recipit abundantiam. Et a lepra corporis aliter commotus sanatur. Sunt qui comouetur quidem, sed ab istis inferioribus. Qui enim honores ambit nunc se Reipu. imaginatur praesse, nunc se regem, nunc prelatum fingit. Qui vero ira laborat, iam se occidere, iam de inimico alio quocumq; modo vindictam sumere cogitatione presumit. Alius incognitens in quavis foemina qua conspicit comouetur. Hi non mundatur, sed qui aliter comotus est, hic mundatur. Aliter comotum, & solitarium describit beatus Iob. c. 3. cum dicit: Pereat dies, in qua natus sum, & nox in qua dictum est: Conceptus est homo: dies illa non conu-

meretur in diebus anni. Sederem cum consulibus terrae, qui aedificant sibi solitudines. Non enim debemus existimare Iob maledixisse diei natiuitatis suae ex utero matris: siquidem ipse patientissimè sustinuit aduersa, & non peccauit in labijs suis, neque stultum aliquid contra Deum locutus est. Ceterum dies hic significat prosperitatem, & delectationem in peccato, & nox obcaecationem voluntatis in culpa. Nempe prius voluntas obcaecatur, deinde sequitur delectatio. De illa die inquit Hieremi. c. 17. Diem hominis non desideravi, domine tu scis. Tripliciter autem homo accipi potest: primo naturaliter pro ipsa hominis natura. Sic scriptum est: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Ac si dicat: Condamus humanam hominis naturam. Secundo accipitur pro infirmitate humana. Vt illud Hieremiae eodem capite: Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Aliquando, & tertio accipitur pro peccato. Vt illud psalm. 81: Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis: Et de hoc dicit Iob: Pereat dies, in qua natus sum. s. in qua peccatum consummatum est, & dies delectationis per peccati consummationem, in qua dictum est: Peccatum factum est. Et hoc est magnae contritionis iudicium cum homo dicit: Vtinam te Deum meum non offenderem, utinam non fuisset dies illa, in qua peccaui, utinam haberetur ac si nunquam

Dies & nox quo modo in scriptura intelligatur.

Homotripliciter in scriptura sumitur.

Expositio de refectione Iob.

id est in quo...

vidua pro solitudine.

similitudo...

Aliter comotus...

houp

r iij

fuis-

fuisse, o si Deus summus non recordaretur illius, o si non numeraretur in mensibus anni. Deus quidem nihil potest obliuisci, sed intelligenda sunt verba hac illo modo, quo Ezechias dicebat: Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quemadmodum enim ea, quae habemus à tergo, non videmus, sic Deus quamuis videat omnia, dicitur tamen cum remittit, & non vult vindicare, post tergum projicere culpas nostras. Qui igitur ira dolet, ut desideret illam diem, in qua peccauit, non fuisse, & si in illa nunc esset, minime peccaret, hic aliter commotus à lepra mundatur, & sedet cum consulibus terrae, sanctis videlicet, qui non reddunt mala pro bonis, immò bona pro ipsis malis. Audi quaedam consulem: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. De adhæsione cum Deo inquit: Mihi autem adherere Deo bonum est, & ponere in domino Deo spem meam. De humilitate ait: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, nec in mirabilibus super me. De patriae coelestis desiderio: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Sederem utique cum sanctis, qui aedificant sibi solitudines. Ecce vidua sola habitans, ad quam missus est Helias, quae sola coelestis patriae contemplationi vagatur, timens Deum offendere. Quemadmodum Hieremias dicebat: A facie manus tuae solus sedebam, quoniam comminatione replesti me. Hieremias in utero sanctificatus timet,

& peccator plurimis obnoxius culpis sine timore vagatur. Qui igitur sic aliter commotus solitudinem cordis possidet, huic salus promittitur, & apud hunc miracula dominus operatur, & hic à lepra mundatur. Cum ascensurus esset Moyses in montem, Exo. 24. praecepit dominus, ut cum illo ascenderent septuaginta senes cum Abiu, Nadab, & Aaron, quos omnes praecepit dominus procul remanere. Qui enim sibi sapientes sunt, & multa se sapere sibi arrogat, (hi enim per senes significantur) siue qui in vitijs & peccatis inueterati, quanquam in montem ecclesiae ascendunt, nihilominus procul sunt, quia nondum sciunt quomodo quantumve se oporteat scire. Hic cum reprehenduntur, dicunt: Recede à me, ego scio quid mihi expediat. Remansit Abiu, qui paterfamilias interpretatur. Qui enim huius mundi habet multam substantiam, etiam procul manet, quoniam onus impedit ascensum in montem altum virtutis. Remansit Nadab, qui voluntarius interpretatur. Qui enim voluntatem suam in omnibus vult exequi, procul etiam manet. Neque Aaron accessit. Ceremoniatici exteriores, qui diuina audiunt, congregantur in ecclesia, verum nihil praeter exteriora habent, etiam procul manent. Solus Moyses in aquis repertus aliter commotus solitarius in altum ascendit, & cum Deo loquitur, & legem eius meretur accipere. Audientes autem exemplum viduae sub Helia, & leprosi Naaman sub Helisaeo repleti sunt ira, inquit Evangelista. Ecce quod

Qui sibi, vel mundana tantum sapientes ignorant sunt

Qui sibi, vel mundana tantum sapientes ignorant sunt

Diuites, voluntarii & ceremoniatici, in altum virtutis montem non ascendunt.

inco...
at...
num...
...

Concio-
nator vi-
ria singu-
lariter
carpens
male au-
dit.

Exi da
ol molos
pro igni
pignoni
obraso
sugit
mob

Premiū
eiusdem.

quod ante dicebamus pximo superiori tractatu. 73. dum tangit prædicator languidum membrum, continuo auditor conqueritur. Nazarei primò laudabant verba domini, & mirabatur, & pe-
debant ab ore prædicantis. Postquã ve-
rò tetigit vitia eorum, & de incredulita-
te reprehēdit sub illis duobus exemplis
viduæ, & leprosi, nō valentes equo ani-
mo tolerare nihil dignum se existiman-
tes audiuissē, ira excanduerunt. Neque
ira illa fuit tantum interior, exteriusq;
dissimulata: sed in tantam deuenerunt
infaniam & rabiem, vt voluerint occi-
dere dominum, & precipitare illum de
supercilio mōtis, in quo ciuitas eorum
sita erat. Res horrenda profecto. In prin-
cipio prædicationis euāgelicæ voluerūt
Nazarei dominum occidere, quod pos-
tea perfecerunt sacerdotum principes
& pharisæi. Hoc est præmium, quod
prædicator verus verbi Dei ab huius se-
culi cultorib⁹ expectare debet. Sed pro
veritate doctrinæ vitam tenemur liben-
ter impendere: quemadmodū ne mor-
tale peccatum cōmittamus (quod est
heritas vitæ) idem perpeti necessarium
est. Pro veritate doctrinæ omnes apof-
toli & martyres glorioso martyrio ab
hoc seculo migrātes in coeleste sunt reg-
num trāsati. Nam dominus eum, qui
se confessus fuerit coram hominibus,
confitebitur & ipse illum coram patre
æterno, & angelis eius. Fœlix, qui pro
Christo occiditur. Pro veritate vitæ oc-
cisus est ab Herode beatus Ioannes bap-
tista, cum illum carperet eo quod habe-

ret vxorem fratris sui Philippi in maxi-
mum scelus, & iniquum exemplū. Ne-
desereret beatus Ioannes vitæ veritatē,
quousq; à peccato recederet. Herodes,
mortem pertulit. Ea fuit semper natu-
ra hominum carnalium, vt nullo mo-
do possit æquo animo tolerare suorum
peccatorum reprehensionem, nec publi-
cam monitionem, sed impunē velint
sua quisq; exercere flagitia in hoc secu-
lo, quò iustius in alio seculo æterna sup-
plicia patiantur. Misera est reuera talis
cōditio hominum. Diligere etenim de-
berent prædicatores suos, quemadmo-
dum diligunt chirurgos suos, per quos
tamen sepe grauissimas sustinet exulsi-
ones, & membrorum sectiones. In hūc
deuenit finem Nazæorum admiratio
& bonum testimonium quod Christo
domino reddebāt. Postquam tantisper
tetigit vulnus cordis eorum precipita-
re illum voluerunt, & vim faciebāt, du-
cetes illum in supercilium montis su-
per quem eorum erat ciuitas sita. Non
desuerūt in ecclesia hæretici similes illis
extollētes Christum, ceterum precipi-
tantes illum. Mahometani extollunt
Christum dominum vsq; ad sydera, di-
uinitatem tamē negant. Fatetur illum
natum ex virgine, resurrexisse à mor-
tuis, ascendisse in coelum, non tamen
mortem passum pro peccatis nostris.
Similiter temporibus etiam nostris Lu-
therani extollunt Christum, & eius me-
rita, passionem, & sanguinem, dum mo-
do illum præcipitent ab animabus ho-
minum cum falso negant sacramenta,

Reprehē-
sionis in-
tolerabi-
les sum⁹.

Exi da
ol molos
pro igni
pignoni
obraso
sugit
mob

Exi da
ol molos
pro igni
pignoni
obraso
sugit
mob

Mahome-
tani & hæ-
retici præ-
cipitant
Christū.

& opera bona, per quæ Christus habitabat in cordibus fidelium. *Iesus autem transiens per medium illorum ibat.* Itaque dum illum inter manus deducunt, cum dominus pertransisset, illum minimè reperierunt, ut occiderent. Inter Mahometanos, Iudæos, & hæreticos Iesus pertransiens euadit semper victor, euadit & ecclesia eius patrocínio adiuta, sæpe impugnata, nunquam tamè expugnata. Hoc est, quod dominus Ioan. 16. dixit discipulis suis post cœnam: *Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis, sed confidite ego vici mundum. Nemo potest Christo domino vim inferre. Ipse est rex regum & dominus dominantium: & qui dextera eius protegatur, securus quiescit. Leua eius sub capite meo (inquit sponsa) & dextera illius amplexabitur me. Ibat igitur dominus per illorum mediũ nec videbatur. Ad visionem tria requiruntur, aër videlicet illuminatus, oculus bene dispositus, & species illarum rerũ, quas visuri sumus. Quidquid horum trium defecerit, nõ fit visio. Noctu aère obscuro nihil videmus quantumcunq; acutam habeamus aciem visus. Oculis etiam agris, & tenebratis caligine nihil videmus quantumcunq; aër sit illuminatus. Sine speciebus rerum visendarũ nõ fit visio: Si enim species rerum, quæ sunt in aliqua domo, vel in campo deficiat, nihil videre possumus. Hæc retraxit dominus ne de benedictissimo corpore suo resultarent hæc species in aère: quo factum est ne videretur transiens*

inter illos. Poterat etiam oculos eorum immutare cum esset Deus, ne videretur. Quomocunq; hoc disposuerit, ipse nouit, cui quando noluit, nihil potuerunt nocere inimici, & quando voluit, animam suam posuit pro omnibus nobis. Docens nos cedere iræ, recedere à consortio hominum impiorum, & nobis nocere volentium. Nisi adsit necessitas veritatem prædicandi coram contradicentibus fidei: vel necessitas amouendi aliquod peccatum mortale ab aliquo insigni viro, ne eius exemplo multi in idem peccatũ ruant. Aliàs potest quis referuare vitam suam vsque ad tempus Deo gratum, ut illam libenter exponat pro proximorum salute & Christi fide. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiũ per omnia secula seculorum. Amen.

Concordia
in hunc
modum
capitulum
mactat
Ab ira &
confortio
impiorũ
hominũ
quando
fugien-
dum.

Christus
semper
victor.

Tria ad
visionẽ
requiri.

emolata
per
quibus
species
in
aerẽ

Tractatus. 75. in Euangelium beati Lucae ex cap. quarto.

Et descendit in Capharnaum ciuitatem Galilææ, ibiq; docebat illos sabbatis: & stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum & exclamauit voce magna dicens: sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? Venisti perdere nos. Scio te, quia sis sanctus Dei. Et increpauit illum Iesus dicens: Obmutescere & exi ab eo. Et cum proiecisset illum demonium in medio, exiit ab illo, nihilq; eum nocuit. Et factus est pavor in omnibus, & colloquebatur

tur

tur adim icem dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Non longè in aliam prouintiã abiit dominus Iesus postquam exijt de manibus Nazareorum volentium illũ præcipitare, sed in Capharnaum eiusdẽ prouinciã Galilææ descendit, & illos sabbatis docebat. Nullam requiem sacro corpori dabat, non parcebat doctrinæ, non erat delicatus prædicator, sed continuo labori indulgebat, omni sabbato prædicabat in synagogis eorum. Stupabant autem in doctrina eius, quoniam illos docebat tanquã dominus scripturæ, veros quod ipsi sensus reddebat: Insuper corda audientium penetrabat, & ad se animos non dolose audientiũ adducebat. Illam ciuitatem maritimã ellegit dominus in Galilæa, tantumq; illam frequentabat, vt diceretur ciuitas eius. Ibi conuersa est Maria Magdalena, ibi & beatus Mattheus, ibi paralyticus quia quatuor portabatur sanatus est, ibi habebat beatus Petrus domicilium, in quod ingressus dominus socrum eius sanauit à febris, & innumeros curauit infirmos. De prouincia Galilææ ellegit duodecim apostolos. Itaque hæc in Galilæa ciuitas & Hierosolyma in Iudæa fuerunt ciuitates plus à domino quã ceteræ frequentatæ. Erat autem die sabbati in synagoga quidam homo habens demonium immundum. Non prætereundum censeo hoc, quod dicit Euangelista: Nempè mirandum esse in

quantam deueniat miseriam anima à Deo per peccatum semota: precipuè si iam sit in damnationis statu. Reuera angeli omnes creati fuerunt in cœlo, & in gratia: postquã autem mali corruerunt spiritus immundi dicuntur. Hoc enim dicere solemus de subis, vpupis, vesperilionibus, & his similibus animalibus in tantam immunditiam deuenit diabolus per peccatum, vt immundus spiritus dicatur: Reor etiam ipsum hoc spurtilissimo gaudere nomine. Talis est effecta misera, & infima eius per culpã conditio: & cum superbissimus sit, nihilominus immunditiam non exhorret. Videmus profecto quamplures in hoc sæculo homines superbos, moribus tamen spurcissimis delectari: & cum corpore odoribus perfuso incedant, anima tamen foetoribus immensis misera cernitur. Legitur in vitis patrum, cũ angelus in ciuitate cum quodam pergeret heremita, obuiam venit pannosus quidam pauperculus, quem angelus vultu placido aspexit, & salutauit. Deinde obuiam eis occurrit quidã nobilis iuuenis aromatibus fragrans, à quo angelus vultum auertens, etiam nares obtinxit. Cuius rei cum heremita quereret causam, respondit angelus primũ illum odore virtutum fragrantem. Iuuenem verò hunc vitiorum foetore redolentem. Immundus autem ferè in toto Euangelio demon vocatur, nec puto eum ob id erubescere. Tanta est infirmitas eius culpa, vt cum sit spiritus per naturam, nõquam reperies eum alicui

A Deo p
 peccatũ
 semota,
 immun-
 dus dicitur
 vt suo

Laboribus
 non peccat
 Christus in
 predicationis
 functione.

Capharnaum
 Christi ciuitas
 dicitur.

Superbi
 odoriferi
 animam
 habent foetidam
 & spurcam.

Immundus
 est semper
 demon,
 omniaq;
 immunda
 hominibus
 ingratissima.

bo-

bono exercitio operam dantem. Nec vnquam hominibus aliquam bonam cogitationem immittit, sed semper immudam, semper iniquam, semper malam. Coeterum cum vidisset dominū exclamauit voce magna dicens. *Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? Venisti perdere nos. Scio te, quia sis sanctus Dei.* Oportet in memoriam reuocare quæ dicta sunt superius de tētationibus, quibus dominum ipse iniquus tentauit, vt tandem posset experiri an ipse esset verbum incarnatum: ad explorandā enim diuinitatem eius accessit. Nunc autem hæc vociferando loquitur, non quod Christum Mesiā, & Deum cognoscat: sed mentitur vt ex aliquo eius possit conijcere verbo an ipse sit Deus. Quid autem nobis & tibi Iesu Nazarene? multum profectō: ipse enim dominus, ipse est Deus, qui creauit vos mundissimos spiritus, nunc autem damnauit vos immundissimos demones. Ipse est qui tenet clauem abissi, ipse dominus vitæ & mortis, ipse iudex viuorum & mortuorum. Dēmon verò hoc dicebat quasi diceret: quid tibi sancte purissime nobiscum immundis? Scio te, quia sis sanctus Dei. Siquis nunc interrogaret demones: cur ergo si dicebas illum esse sanctū Dei, cruci affigi, totq; iniurijs & contumelijs fecisti irritari, & illum opprobrijs saturasti? Responderet vtiq;: non noueram illum esse Dei filium Mesiā in lege promissum. Cur ergo nunc clamas & eiulas perditiōē tuam, & dicis te scire esse illum sanctū

Dei? Responderet vtiq; se nunc mentiri, sed tentare an posset hanc elicere veritatem, vtrum filius Dei esset an homo purus. Non enim multis cum his energumenis verbis est agendum: idē dominus increpauit illū dicens: *Obmutesce, & exi ab eo. Et continuo exiit ab homine, nihilq; eum nocuit.* Nec enim nocere poterit quisquam nobis, si domino adhaerimus. Vnde & beatus Apostolus Petr^o. i. epistola. cap. 3. ait: Et quis est qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Hæc est vna ex primis consolationibus seruorū Dei, nihil illis nocere potest cum illis nulla dominetur iniquitas. E cōtra iniqui semper se grauari clamant, conqueruntur de mūdo, quem sequentes relinquere nolūt, multas patiuntur impatienter aduersitates Deo sic permittente, vt respiscant & fugiant à diaboli laqueis, & conuertantur ad dominum. Illi verò clamantes, & vt canes ob latrantes, mundum, de quo conqueruntur, diligunt, nec ab inceptis vitijs desistere volunt. Quibus mundus in aduersis hanc præstat consolationem suæ naturæ per quam similes: vt more canum deiectum ceteri persequantur. Sicut enim si contingat lapide vel palo canem quempiam ferire, illeq; latrans & gāniens fugiat, mox ceteri qui circumstant, canes, illum percussum insequuntur & dentibus mordēt: Sic hos miseros dum in aliquam deueniunt calamitatem, ceteri mundani statim insequuntur detractionibus mordentes, & accusantes, affirmantes etiā illos

Explora
re cupit
demon
an Chris-
tus sit ve-
rus Deus.

Iniquita-
te carenti-
bus nihil
prorsus
nocere
potest.

Mundus
quomo-
do suos
in aduer-
sis consola-
tur.

illos talia mereri supplicia. Populus autem existens in synagoga admiratus est cum vidisset demonem expulsam, & nihil homini nocuisse. Et dicebant: *Quid est hoc verbum, hoc factum scilicet? Quia in potestate imperat immundis spiritibus, & exeunt.* Gens caeca miratur, non tamen considerat hoc diuinitatis domini esse argumentum. Non desunt etiam nunc eorum consortes, qui mirantur quidem ea quae audiunt in euangelio, non tamen a suis prauis recedunt moribus. Contra boni quanto plus mirantur, tanto magis moribus sanctis Christum dominum sequuntur. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in aeternum. Amen.

Tractatus. 76. in Euangelium beati

Lucae ex cap. quarto.

Surgens autem Iesus de synagoga intravit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febris, & rogauerunt illum pro ea: & stans super illam imperauit febrim, & dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset, omnes, qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum: at ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia, & dicentia: *Quia tu es filius Dei.* Et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebat ipsum esse Christum. Facta autem die, egressus ibat in desertum locum, & turbae requirebant eum: & venerunt usque ad ipsum, & detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus

ille ait: *Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ideo missus sum.* Et erat predicans in synagogis Galilaeae. Cum exiret de synagoga Iudeorum dominus, in domum Simonis introiuit, iam innuens se relictis Iudeis in domo Petri habitaturum. Ipsa est ecclesia Romana caput omnium ecclesiarum. Non deerant domus plurimae in Capernaum, in nullam tamen illarum ingreditur dominus quietem noctis transiturus, nisi in domum Petri. Cui dixit, ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quod si amplius considerationem nostram extendamus, vi debimus ipsum dominum domum pauperis hominis piscatoris eligentem. Non enim existimo in domo Petri multa fuisse strata tapetia, non eburneos, & serico opertos lectulos, sed domum pauperem, tenuem suppellectilem, cibos paucos, neque delicatos. Haec se diligere nobis ostendit dominus noster Iesus Christus. Aequum igitur est Christianum virum imitari Christum. Quod si propter status amplitudinem, & sublimitatem necessarium sit amplam suppellectilem habere, dicemus cum rege, & propheta Dauid: Diuitiae si affluant, nolite cor apponere. Nec sine praemio dominus hospitem vacuum deserit, socrum Simonis a febris vehementissimis sanatum, non tamen sine circumstantium petitione: nobis dans exemplum, ut hospitibus spiritualia reddamus, & quibuscunq; proximis, ut pro salute aliorum

Domus Petri ecclesiam Romanam designat.

In domo pauperis hospicitur Christus.

Multi Christum mirantur sed nequaquam imitantur.

Oratio-
nes sanc-
torū p̄de-
sse: corra-
hēricos

intercedant. Damnationem hoc exem-
plo merentur Lutherani, qui nobis fal-
sō suggerunt orationes sanctorum nō
prodesse. Poterat Christus dominus so-
crum Simonis sanare, voluit tamē pre-
cibus hoc astantium concedere ad con-
fundendas, quas nouerat futuras in ec-
clesia, hārefes. Oremus igitur pro salu-
te fratrum dominum, ipse namq; exau-
diēt nos deprecantes, quemadmodum
exaudiuit rogantes pro focru Simonis.
Imperare febrī idem est, ac solo verbo
illam amouere. Quod non simpliciter
dominus fecit, sed tāto robore surrexit,
dum abscessit febris, focrus Simonis, vt
continuō iuuaret in refectione domino
paranda, & ipsa ministraret ita fortis,
ac si nunquam in lectulo febricitans ia-
cuisset. Post solis autem occasum con-
uenerunt omnes, qui habebāt infirmos,
in domum Simonis, & omnes curati
sunt. Non extra domum Simonis cu-
rantur, sed in domo, vt nobis sit notum
in ecclesia tantum Romana miracula
fieri, & qui extra eam sunt non posse cō-
sequi sanitatē. Non hoc dicimus quōd
dominus in via, & in vicis quampluri-
mos non sanauerit, sed quia nunc in ini-
tio suæ prædicationis voluit in domo
Simonis omnes sibi oblatos male habē-
tes sanare. Dēmonū verō, quos expel-
lebat, cum clamarent illum esse filium
Dei, os obstruebat, ne dicerent ipsum
esse Christū, quia sciebat hoc falsō eos
dicere, & ad tentandum potius, quā
ad fidem prædicandam, quam de eiuf-
dem diuinitate non habebant. Et notā-

dum quōd in synagoga vnus tantum
dēmoniacus sanatur, in domo autem Si-
monis multi. Eodem modo Ioan. 5. in-
firmorum iuxta piscinam expectantiū
motiōnem aquæ vnus tantum sanaba-
tur: idq; ideo quia pauci Iudæorum sal-
uati sunt. In domo autem Simonis, in
ecclesia beati Petri, quæ est Romana,
omnibus patet salus, qui illam non res-
puerit. Mane factō secessit dñs in deser-
tū: nobis relinques exēplū nihil meli⁹ de
mūdo, quā minus habere de illo. Ille
foelicior, qui minus de illo habet, min⁹
de diuitijs, minus de cognatis, min⁹ de
seruis, minus de suppellectili, minus de
honoribus, minus de pompis, minus de
castris, minus de ciuitatibus, minus de
clientibus, minus de regnis. Turbæ illæ
tot affectæ à domino beneficijs quæsie-
runt eum, & inuenerūt: qui enim illū
querit, inuenit. Quæsiuit illum sponsa
Cant. 3. in lectulo, nec inuenit, quæsiuit
per vicos & plateas, & non inuenit: cū
autem pertransisset custodes ciuitatis,
inuenit illum. Non enim in lectulo di-
uitiarum & somnolentiæ, desidiæ, & pi-
gritiæ inuenitur dominus, nec in mun-
di vicis, & plateis vsuris & cupiditatib⁹
plenis, nec inter custodientes ciuitates
homines, homines videlicet seculares.
Cum autem omnia hæc prætermiserit
anima, inueniet illum. Voluerunt dñm
secum permanere Capharnaitæ melius
cogitantes, quā Nazarej, qui illum
voluerunt præcipitatione necare. Qui-
bus dominus respondit, se missum, vt
alijs etiam prædicaret ciuitatibus, ita vt

Iudæorū
pauci sal-
uati sunt

Mundana
relinque-
re felicita-
tas.

Christus
quæsiuit
vbi inue-
niatur, &
quando.

Magna
virtute
sanat
Christus

Qui extra
Ecclesiā
Romanā
sunt non
sanantur

nul-

Concionatores non in vno semper loco prædicent.

nullus loc⁹ esset Galilææ, & Iudææ, qui verbum domini ab eius ore nō audiret, vel ab aliquibus ab eo missis, duodecim scilicet: & à septuaginta duobus postea ab eo missis in omnem locum & ciuitatem, quò erat ipse venturus. Bonum est prædicatoribus euangelij multis prodesse, neq; vno tantum circumscribi loco. Hoc enim si faciat multò pluribus proderit, neq; familiaritatibus amicorū præpedietur, in eadem non permanēs qui annuntiat Dei verbum ciuitate. Inter hæc meminisse oportet illos, qui post occasum solis sanantur. Quorum significationem retinent, qui serò iam in senectute adducuntur ad dominum.

Quos sanat quidem, non tamen sine manus impositione. Qui enim inueterati sunt in peccatis manus Dei impositio illis necessaria est. Vnde & David psal. 143. ait: Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienorū.

Aquæ multæ aliquando peccata significant, vt est illud psal. 68. Eripi me de luto, vt non infigar, libera me ab ijs, qui oderunt me, & de profundis aquarum.

Alias aquæ tribulationes significant, vt illud in principio eiusdem psalmi: Saluum me fac domine, quoniam intrauerunt aquæ vsq; ad animam meam.

Aliquando populum, vt illud Apoca. Aquas quas vidisti, populi sunt. Ad hæc igitur omnia pertranseunda pacificè, siue sint populi, siue tribulationes, præcipuè autem cum sunt peccata post occasum solis, hoc est peccata inueterata,

opus est vt manus domini imponatur illius, qui erat prædicans in synagogis Galilææ, qui nunquam otio vacabat. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

ta impositione manus domini indigent.

¶ Tractatus. 77. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.

Actum est autē, cum turba irruerent in eū vt audirent verbū Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: piscatores autem descenderāt, & lauabant retia. Ascendens autem in vnā nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit autē loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon dixit illi: Præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cū hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt socijs, qui erant in alia naui, vt venirent, & inuarent eos. Et venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas: ita vt penè mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus procidit ad genua Iesu dicens: Exi à me, quia homo peccator sum domine. Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cum illo erant in captura piscium, quam ceperant. Similiter autem Iacobum & Ioannem filios

Actum est autē, cum turba irruerent in eū vt audirent verbū Dei, & ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: piscatores autem descenderāt, & lauabant retia. Ascendens autem in vnā nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit autē loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon dixit illi: Præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cū hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt socijs, qui erant in alia naui, vt venirent, & inuarent eos. Et venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas: ita vt penè mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus procidit ad genua Iesu dicens: Exi à me, quia homo peccator sum domine. Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cum illo erant in captura piscium, quam ceperant. Similiter autem Iacobum & Ioannem filios

Aquæ multæ interdum peccata: aliquando tribulationes: nonnunquam etiam populi significant.

Peccata inueterata

filios Zebedaei, qui erant socij Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: Noli timere, ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus relictis omnibus secuti sunt eum. Comprimebatur à turba dominus saepe volente audire verbum Dei, & corporum sanitatem accipere. Neq; tamé inde (vt plurimum fit) meliores reddebantur. Consuetudo turbæ est in quo cunq; spectaculo irruere etiam in illos, propter quos conuenerunt. Dominus auté in littore illius stagni Genesareth stabat. Dicebatur Genesareth propter quandam ciuitatem sic nominatam. Aliàs dicitur mare Tyberiadis: quoniã Herodes Tetrarcha hãc Genesareth semidirutam ædificauit, & in honorem Tyberij Cæsaris Tyberiadem appellauit. Mos hominum huius seculi est adulari principibus quoties illis datur occasio. In hũc lacum Iordanis fluuius influit. Noluit autem dominus compri mi à turba, tangi vero nõ recusat ab eo, qui reuerenter accedit. Non paucos videmus irruentes in sacramenta, & die tertia iterum peccata reiterare. Vtinã non in peccatis accedant, vt de eis dicat beatus Apostolus Paulus: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, iudiciũ sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus domini. Ecce quod hic dixit panẽ propter remanentia accidentia, idem verum corpus domini dicit esse. Ideò inter vos (inquit) multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Dominus enim flagel-

labat hos in se irruentes, infirmitatib; & morte, vt saltem pœnis doceret illos non irruere, sed reuerenter tangere. Ascendit dominus ne comprimeretur à turba, in vnam nauiculam. Et cũ essent duæ, illam quæ erat Petri, elegit ad predicandum, ex illa docebat turbas. Iam sanè Petri sedem insinuabat audiendã, & de illa cathedra docedas esse turbas, non de alia aliqua. Ecclesia hęc est, de qua dominus docet turbas. Rogauit autem, vt commodius hoc fieri posset, à terra reducere pusillum. Oportet Dei verbi concionatorem non intendere terrenis, sed ab ijs recedere. Turba autem in littore stat, sedet in terra, diligit terrena: ideò illis annuntiatur recedere à terrenis, & se colligere pusillum in penitentia mare. Finita prædicatione dixit Simoni vt in altum duceret nauim. Primò rogauit, vt ostederet libertatem arbitrij. Poterat enim Petrus non recedere pusillum. Vt autem ostederet gratiæ potentiam, ducere præcipit in altũ. Cum autem Petro diceret: *Laxate retia vestra in capturã*, respondit Petrus: *Præceptor per totam noctem laborantes nihil capimus, in verbo autem tuo laxabo rete*. Obediunt beatus Petrus verbo domini. Semper illi profuit obedire, nũc in captura piscium, in coena dum dominus eius pedes lauit. Consilia domini nõ examinanda sunt, sed obseruãda: nihil enĩ potest in mundo esse pretiosius bono cõsilio. Regibus consiliarius fidelis maxime est utilis. Vnde Prouer. 13. inquit Salomon: *Qui agunt omnia cum consilio,*

De B Petri sede docendã esse turbam insinuatur.

Ciuitas Genesareth Tyberiadis dicta

Tangi se permit- tit Chri- tus a reuerenter acceden- tibus, nõ ab irruen- tibus.

Liberum arbitriũ ostenditur.

Obedien- tia prodest.

Consilio bono nihil pretiosius.

Tam abun- tia qu in per- ria in hoc se- lo æri- & labo-

lio, reguntur. Et c. 24. Ibi salus, vbi multa consilia. Regi igitur duo præcipua consulenda sunt. Vnum est, vt nihil agat eo quòd rex est, si id non liceat facere eo quòd Christianus. Religione enim debent hæc supremæ potestates terminare quæ possunt secundum potentiam. Alterum est in negotijs iustitiæ, vt nunquam suis præfectis consiliarijs aut iuriconsultis in fauorem alicuius ligantis verbum vllum dicat. Sed semper rectior virga ferrea in omnibus respondeat: Fiat vera & exacta iustitia. Tanta enim est fragilitas hominum, tot iuris peritorum contrariæ & oppositæ sententiæ, vt facile moueatur in illam partem, ad quam regem propensum senserint. Cum beatus Petrus domini consilium sequitur, & rete expandit in mare, apprehendit piscium ingentem multitudinem. Qui enim in verbo domini nihil aliud quærens, verbi Dei rete expandit, multos conuertet, & à peccatorum via recedere faciet. Rumpatur rete: Petrus annuit socijs Iacobo & Ioâni, futuri summi pontificis socios iam ostendens prælatos ecclesiæ. Venerunt socij, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergeretur. Neq; eniuerò potuit Petrus solus tantum onus portare, sed de nauicula sua distribuit socijs, & ambæ sunt nauiculæ plenæ. Videte huius seculi ærinas, & labores. Labor in penuria, labor in abundantia, vbiq; tribulatio. Si cõsideremus, pauper tribulatur quòd caret cibo, alget sine vestimẽto. Si cõsideremus è contra diuité magnatè, si

bonus est tribulatur eo quod non possit tot negotia expedire, bella inimicis fidei intetare, tribulatur si populum videat fame, vel morbo laborare. Nihilominus tamen aduertendum est an sit tribulatio, vel flagellum. Dicit enim Dauid rex, qui multas tribulationes p̄pessus est, ps. 31. Multa flagella peccatoris. Et psal. 33. Multæ tribulationes iustorũ, sed de omnibus ijs liberabit eos dominus. In hoc verò cognoscitur, ac distinguitur tribulatio à flagello: nam dum non melior redditur is, qui flagellatur, id flagellum est, dicente domino per Isaiam cap. 1. In quo percutiam vos ultra addentes præuaricationem? Si autem melior redditur, tribulatio est, dicente Dauid psalm. 17. Disciplina tua ipsa me docebit. Volebat Petrus humilitate maxima se amouere à consortio domini, qui tamen satis consolatur dum ei dicitur: *Ex hoc iam eris homines capiens.* Notandum est hoc Petro tanquam futuro Christi vicario, non alijs, dictum esse ab ipso domino nostro Iesu Christo, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum.

Amen.

(:)

¶ *Tractatus. 78. in Euangelium beati Luca ex cap. quinto.*

Tribulatio & flagellum in quo differat.

Petrus futurus Christi vicarius prædicatur.

duo præcipue regi consulentia.

Tam in abundantia quam in penuria in hoc seculo ærinas & labores

ET factum est cum esset in vna ciuitate
 et ecce vir plenus lepra, & videns
 Iesum, & procidens in faciem suam roga-
 uit eum dicens: Domine si vis, potes me mū-
 dare. Et extendens manum tetigit eum le-
 sus dicens: Volo, mundare. Et confestim le-
 pra discessit ab illo. Et ipse precepit illi vt ne
 mini diceret: sed vade ostende te sacerdoti,
 & offer pro emundatione tua, sicut praece-
 pit Moyses in testimoniū illis. Perambulabat
 magis sermo de illo, & conueniebant turbae
 multa vt audirent, & curarētur ab infirmi-
 tatibus suis. Ipse autē sedebat in deserto &
 orabat. Diximus proximo tractatu quo
 pacto apostoli illi quatuor subductis ad
 terrā nauibus secuti sint dñm. Ter autē
 legimus vocatos Petrum & Andream,
 bis Iacobū & Ioannē. Primi duo Ioā. 1.
 ad quandam conuersationem, non om-
 nino ad discipulatū primò vocati sunt.
 Andreas enim venit ad Christū, deinde
 vocauit fratrem suū Petrum, & adduxit
 illū ad Iesum. Nūc secundò vocatur Pe-
 trus, & oēs quatuor, relictis omnib⁹ secu-
 ti sunt dñm. Rediere tamē ad piscatio-
 nē, quando dñs ambulans secus mare
 Galilææ vltimò vocauit eos. Matth. 4.
 Tūc relictis omnibus secuti sunt dñm:
 reliquerūt etiā patrem duo fratres Iaco-
 bus & Ioānes, & matrē. Seceffit autē dñs
 à Capharnaū. Et iterum rediēs cū esset
 prope ciuitatē, vbi cōsueuerunt leprosi
 ad elemosynam à trāseuntibus postulā-
 dam sedere: quidā leprosus videns dñm
 procidit in faciem suā, ob reuerentiam
 debitam exhibēdam. Insuper & prop-
 ter faciei foeditatē se occultauit. Auerte

faciem tuā à peccatis meis, inquit Da-
 uid. Ita foeda est anima, quæ peccatis est
 resperfa, vt meritò dicat ppheta: Auer-
 te faciem tuam à peccatis meis, ne me
 ita foedum, & enormem peccatorē cōs-
 picias. Optimo est hic leprosus vsus cō-
 filio dū se prosternit ante dñm, & facie
 occultat. Sed lōgè maiori vsus est in ora-
 tione prudētia dū ait: Domine si vis, po-
 tes me mundare. Potentiam tuam fa-
 teor, voluntatem ignoro, an velis me
 tantum peccatorem, & leprosum ex-
 terius sanare. Confessus voluntatem,
 non imponit ad salutem comparan-
 dam necessitatem. Quemadmodum
 multi nesciētes quid sibi ad animæ salu-
 tē magis expediat, vi volunt à dño sepe
 sæpius repetētes eandē orationē, & alia
 bona opera faciēdo, salutē obtinere. Me-
 lius esset dicere dño cum isto leproso:
 Dñe si vis potes, fac, quod tibi placitū
 fuerit, in manib⁹ tuis cōstituta sunt om-
 nia, tu es dñs vitæ, & mortis, salutis, &
 indulgentiæ: si vis potes me sanare. Nō
 tardat dñs misericordiam suam, & eos,
 qui in se confidunt, sanat. Dominus vul-
 nerat, & medetur, percutit, & man⁹ ei⁹
 sanabūt. Continuò enim respōdit dñs:
 Volo, ac si diceret: Non per me stabit,
 quin salus tua compleatur, dummodo
 id vera postules fide. Cum autē id toto
 postules corde, tota humilitate te pro-
 sternas, tota fide fatearis me posse: mūda-
 re. Tetigit tamē eū, vt qui diuinitate tri-
 buūt honorem, sciant per sacram domi-
 ni humanitatem etiam salutem recipi,
 & sic venerentur in homine Deum, vt

Nihil à
 domino
 vi efflagi-
 tandum,
 sed volū-
 tati suæ
 commit-
 tenda om-
 nia.

Quare te
 tegerit do-
 minus
 infirmos